Regioaanpak ‘Veiligheid voor elkaar’

Terugblik 2020-2024

Voorkomen, stoppen en oplossen van Huiselijk Geweld, Kindermishandeling en Seksueel Geweld

Oktober 2024

Inhoudsopgave

1. **Voorwoord** **3**

2. **Samenwerken aan veiligheid in huis** **6**

3. **Maatschappelijke ontwikkelingen** **13**

4. **Specifieke doelgroepen** **17**

5. **Reflectie en vooruitblik** **21**

1. Voorwoord

Eind 2020 stelden de gemeenten Amsterdam, Aalsmeer, Amstelveen, Diemen, Ouder-Amstel en Uithoorn – samen met zorg- en veiligheidspartners – de Regioaanpak Veiligheid voor elkaar (2020-2024) op. Hierbij betrokken de gemeenten ook ervaringsdeskundigen, om ook hun perspectief mee te nemen in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling (hierna: HGKM). Deze gezamenlijke aanpak richtte zich op het voorkomen, stoppen en oplossen van HGKM. Vanuit de Regioaanpak ontstond het besef en de noodzaak om ook expliciete aandacht voor seksueel geweld hierbij op te nemen.

Vanuit de Regioaanpak stond de ambitie centraal dat geen enkel kind, geen enkele volwassene meer te maken krijgt met geweld in huis. Om dit te bereiken, stelden de Amsterdam-Amstellandgemeenten (hierna: de regio) het doel om alle inwoners van de regio te betrekken om samen het taboe rondom het praten over (on)veiligheid te doorbreken. Ook professionals zijn gevraagd om over veiligheid te praten, wanneer diegene met huishoudens werkt waar spanning heerst. Omdat die professionals eraan kunnen bijdragen dat spanning niet uitmondt in geweld. Daarnaast stelde de regio als doel om ervoor te zorgen dat professionals van verschillende organisaties als één team met elkaar kunnen samenwerken bij die huishoudens waarbij sprake is van geweld.

Met deze Regioaanpak in de hand, streefden de Amsterdam-Amstellandgemeenten – samen met álle betrokkenen, zowel inwoners als professionals – naar een veilige thuissituatie voor inwoners van de regio. We hebben iedereen nodig om geweld te stoppen en duurzaam op te lossen. Alleen hierdoor krijgt ieder kind, iedere volwassene de kans zich te ontwikkelen tot degene die hij wil zijn.

De ambities waren groot, maar het tegengaan van HGKM en seksueel geweld vraagt ook om grote ambities. HGKM en seksueel geweld komen nog steeds veelvuldig voor in de regio, zo zijn er in 2023 bij Veilig Thuis 7.916 meldingen gedaan over huishoudens met kinderen en 2.628 meldingen over huishoudens zonder kinderen[1]. Dit laat zien dat het hardnekkige problemen zijn, die helaas niet helemaal zullen verdwijnen. Toch zetten we in de afgelopen jaren belangrijke stappen de goede richting op, met hoopgevende resultaten. En dat zullen we blijven doen.

Maatschappelijke ontwikkelingen

Deze stappen zetten we in een maatschappij die zelf ook niet stilstaat. Zo was er in 2020 en 2021 sprake van een wereldwijde pandemie en daarmee gepaarde lockdownmaatregelen. Met als gevolg dat volwassenen en kinderen thuis kwamen te zitten, in huishoudens waar al spanning of onveiligheid heerste. Partners in de regio spraken af om op extra huisbezoeken te gaan, met inachtneming van de maatregelen. Daarnaast organiseerden we vanuit de Regioaanpak een conferentie voor professionals, zodat zij handvatten kregen om de hulpverlening te continueren.

Ook vond in Amsterdam op 29 december 2020 een vreselijke gebeurtenis plaats, waarbij een 14-jarig meisje door haar vader om het leven werd gebracht, waarna hij suïcide pleegde. Dit leidde tot het onderzoeksrapport 'Onmacht' en vervolgens startte de gemeente het leertraject 'Voorbij de Onmacht'. Door beter samen te werken kunnen de partners op het hetzelfde moment hulp aan een gezin verlenen, in plaats van in verschillende stappen achter elkaar. Zo werd het stagnatienetwerk opgericht waarin professionals van zorgpartijen in het jeugdstelsel met elkaar 'buikpijncasussen' konden bespreken, patronen in hun onderlinge samenwerking leerden herkenden en deze, waar nodig, functioneler te maken.

In 2022 ontstond landelijk veel aandacht voor seksueel geweld, nadat het programma BOOS een aflevering maakte over seksueel grensoverschrijdend gedrag en machtsmisbruik bij The Voice of Holland. Er kwam een Nationaal Actieplan Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag

[1] *Jaarverslag Veilig Thuis 2023*

en Seksueel Geweld en er werd een nieuwe Zedenwet Seksuele Misdrijven opgesteld die 1 juli 2024 in werking trad. In deze wet zijn meer situaties van grensoverschrijdend gedrag strafbaar gesteld in vergelijking tot de eerdere wetgeving. Daarnaast is dwang niet langer een vereiste voor een veroordeling voor verkrachting of aanranding, maar is het nog wel een strafverzwarende factor. Deze ontwikkelingen hebben een belangrijke normerende werking en hebben het maatschappelijk debat op gang gebracht over wat wel en niet acceptabel gedrag is. De verwachting is dat deze ontwikkelingen ervoor zorgen dat slachtoffers zich vaker en eerder uit durven spreken over ervaringen met seksueel geweld. Zij kunnen hiervoor terecht bij het Centrum Seksueel Geweld (hierna: CSG). Om de verwachte extra hulpvragen aan te kunnen, heeft het CSG extra middelen gekregen. Daarnaast verkleinden we de drempel voor het zoeken van hulp door in oktober in 2024 een fysieke inlooplocatie voor het CSG Amsterdam-Amstelland te openen.

Ook internationale ontwikkelingen oefenden invloed uit op de aanpak in Amsterdam: de uitbraak van de oorlog in Oekraïne leidde tot een toegenomen aantal Oekraïense mensen die zich in Amsterdam vestigden. Vanwege hun kwetsbare positie liepen zij verhoogd risico om slachtoffer te worden van mensenhandel en seksueel geweld in afhankelijkheidsrelaties. Daarom zette de regio in op extra waakzaamheid op signalen van mensenhandel bij de opvang van Oekraïners en bij ontvangst centraal. Daarbij boden partners informatie voor vluchtelingen uit Oekraïne in de eigen taal aan, zodat zij wisten waar zij terecht konden bij advies- en hulpvragen.

Naar effectievere jeugdbescherming

In de dagelijkse praktijk en in de tussenevaluatie van de jeugdwet in 2018 werd duidelijk dat de huidige jeugdbeschermingsketen niet goed functioneert en niet transparant is. Amsterdam-Amstelland en vijf andere regio's in Nederland startten in 2019 met een pilot om tot een meer effectieve jeugdbescherming te komen. Professionals van verschillende organisaties ontwierpen in de praktijk een nieuwe integrale aanpak van HGKM van 0 tot 100 jaar. Deze aanpak kwam in plaats van de estafette-/ketenaanpak. De ervaringen van de zes pilots mondden uit in het Toekomstscenario, dat in maart 2021 aan de Tweede Kamer werd aangeboden. Daarin werd een situatie beschreven van robuuste lokale teams die de vaste gezichten voor de gezinnen en huishoudens zijn, waarbij professionals van een Regionaal Veiligheidsteam ter ondersteuning kunnen worden toegevoegd. Het pilotteam dat in Amsterdam bekend is onder de naam Blijvend Veilig werd vanaf 2022 een proeftuin. In de regio Amsterdam-Amstelland werd na vier jaar beproeven de stap gezet om de nieuwe werkwijze door te ontwikkelen én geleidelijk in te voeren. Sinds 2023 wordt in Uithoorn en in Amsterdam Noord op de nieuwe manier gewerkt. De regionale ambitie is dat de oude keten per 2026 geheel vervangen is door de nieuwe integrale aanpak.

Naast het aansluiten bij landelijke en maatschappelijke ontwikkelingen, zijn er ook stappen gezet die kleinschaliger en/of lokaal waren. Bijvoorbeeld door het versterken van de samenwerking met informele organisaties in de wijk en het aansluiten bij bestaande netwerken. Zoals door het organiseren van bijeenkomsten door informele organisaties voor de mensen uit de buurt, met als doel om uiteindelijk het gesprek over huiselijk geweld/geluk te starten. Ook zijn er lokaal in Uithoorn voorlichtingen van Veilig Thuis ingezet op doelgroepen waar dit voor nodig was zoals de LHBTIQ+-personen, ouderenorganisaties en sportverenigingen. Dit soort stappen zijn heel belangrijk voor het succes van de aanpak tegen HGKM en seksueel geweld.

Ontwikkelingen binnen drie speerpunten van de Regioaanpak

Vanuit de Regioaanpak zetten de Amsterdam-Amstelland gemeenten in op drie speerpunten;
1) zichtbaar, bespreekbaar en ieders verantwoordelijkheid,
2) verantwoord ouderschap en veilige relaties en
3) geweld stoppen en structureel oplossen.

Speerpunten

Het doel van speerpunt 1) zichtbaar, bespreekbaar en ieders verantwoordelijkheid is gericht op het bereiken van alle inwoners van Amsterdam-Amstelland. De regio focuste daarbij op het herkennen van signalen van geweld en het vervolgens hierover durven en kunnen praten met betrokkenen en professionals. Om dit te bereiken, zijn verschillende communicatieacties ingezet, waaronder een lokale invulling van de Rijkscampagne "Een onveilige thuissituatie doorbreken, begint met je zorgen bespreken." Daarnaast is het Handboek Samen Sterker tegen Huiselijk Geweld ontwikkeld, waarmee formele en informele partners hun samenwerking versterken. Ook zijn binnen dit speerpunt onderzoeken uitgevoerd naar meldingsbereidheid onder inwoners in Amsterdam-Amstelland en het bespreekbaar maken van onveiligheid thuis onder jongeren. Met als doel om hier gericht op in te kunnen zetten.

Binnen speerpunt 2) verantwoord ouderschap en veilige relaties vallen alle professionals die direct in contact staan met risicogroepen. Vanuit de Regioaanpak zette de regio deze professionals in om geweld te voorkomen en zo vroeg mogelijk te stoppen. Onder andere door professionals te trainen om te signaleren, te bespreken en te handelen, zoals bij de trainingen van Veilig Thuis over ouderenmishandeling. Maar ook door de rol van de wijkteams te versterken in het signaleren en ondersteunen bij (signalen van) huiselijk geweld. Dit speerpunt focuste op doelgroepen die een grotere kans hebben om slachtoffer te worden van HGKM/SG, zoals ouderen, LHBTIQ+-personen en jongeren.

Speerpunt 3) geweld stoppen en structureel oplossen is gericht op de professionals die de veiligheid samen met het huishouden herstellen. Zodat professionals integraal samenwerken om geweld in het gezin of in

relaties te stoppen en structureel op te lossen. De regio implementeerde de visie van Van Arum & Vögtlander[2] onder hulpverleners. Blijvend Veilig werd in Uithoorn en Amsterdam Noord uitgerold. Ook vond een door-ontwikkeling plaats van het Tijdelijk Huisverbod en het aanbod voor plegers van huiselijk en seksueel geweld.

Naast maatschappelijke ontwikkelingen ontstonden er in de periode van vijf jaar nieuwe wetenschappelijke inzichten. Zoals de cohortstudies van het Verwey & Jonker Instituut, waaruit blijkt dat geweld tijdig herkend en gesignaleerd moet worden, maar dat ook het soort geweld en de context waarin het plaatsvindt bepalend zijn in het stoppen ervan. Zo beschrijft het Verwey & Jonker Instituut vijf profielen van huiselijk geweld[3]; intieme terreur, gezin in de stress, langdurige zorg, kindgedrag en opvoedstress, en complexe scheidingen. Ook kwamen steeds meer inzichten in beeld over intieme terreur, waaruit blijkt dat er een patroon van controle en dwang voorafgaat aan vrouwenmoord, femicide. Hierbij zijn er rode vlaggen die kunnen duiden op escalatie van geweld of zelfs een fatale afloop[4]. De regio zet zich in om de rode vlaggen van femicide beter onder de aandacht te brengen, en zal dit bij de volgende Regioaanpak verder bestendigen.

De relevantie en actualiteit van de thema's vraagt om constant bijsturen van de Regioaanpak. De inzet binnen de drie speerpunten staat hierin niet los van elkaar. De problematiek vraagt om integrale inzet op alle onderdelen: van bespreekbaarheid onder inwoners tot het in staat stellen van de professionals om hun werk goed te kunnen doen. Deze rapportage geeft dan ook – net als de voortgangsrapportage van 2023 – een terugblik per ontwikkeling, gericht op de voortgang en resultaten van de afgelopen 4,5 jaar.

[2] *Visiedocument Van Arum & Vögtlander: Eerst samenwerken voor veiligheid, dan samenwerken voor risicogestuurde zorg*
[3] *Verwey en Jonker Instituut – Verschillend Perspectief, Samen Kijken*
[4] VNG – Factsheet Intieme Terreur

2. Samenwerken aan veiligheid in huis

Elke persoon die zich in een situatie van huiselijk geweld, kindermishandeling of seksueel geweld bevindt, is er een teveel. Helaas is het aantal gevallen per jaar nog steeds hoog. Zo ontvangt Veilig Thuis in de regio Amsterdam-Amstelland al jaren rond de 10.000 meldingen van HGKM per jaar. Vanuit de Regioaanpak is daarom aandacht voor het verbeteren van de samenwerking van verschillende partners in het veld. Iedereen is namelijk nodig om huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld tegen te gaan. De informele partners uit de sociale basis zijn hard nodig voor empowerment van mensen in de wijk, voor het bieden van een vangnet, het zien van signalen en de toeleiding naar de formele partners. De formele partners zijn nodig voor hun expertise voor behandeling van problematiek, voor het bieden van opvang of veiligheid en het ingrijpen wanneer nodig. Hierbij is de samenwerking tussen die partners zeker zo belangrijk; tussen jongeren en volwassenen GGZ, tussen zorg- en strafpartners, tussen partners die actief zijn in de wijk of stadsbreed.

2.1 Voorbij de Onmacht

Eind 2020 vond er een ernstige calamiteit plaats; een veertienjarig meisje werd door haar vader gedood. Na deze vreselijke gebeurtenis werd een grondig, onafhankelijk onderzoek uitgevoerd; het rapport 'Onmacht'. In het rapport stonden aanbevelingen, welke door het College van Burgemeester en Wethouders van Amsterdam zijn overgenomen. Dit rapport was onvoorzien en staat als zodanig los van de Regioaanpak, maar had veel impact op alle betrokkenen. De jeugd- en zorgpartners hebben zich daarna ingezet om meer samen te werken in en voor gezinnen. Daarnaast besloot het College om een onafhankelijke begeleidingscommissie 'Voorbij de Onmacht' twee jaar lang mee te laten kijken naar de opvolging van deze aanbevelingen. In de opvolging van de aanbevelingen stonden drie kernpunten voor een structurele verandering centraal:

1. Rust en ruimte voor de professional;
1. Toewerken naar netwerksamenwerking, met bijzondere aandacht voor institutioneel vertrouwen;
1. Verbeteren van de samenwerking met de volwassenen GGZ.

Op 19 juni 2024 rondde het College dit traject af met een brief aan de gemeenteraad[5], waarbij de geleerde lessen in de dagelijkse praktijk van hulpverleners en Amsterdammers zijn geborgd.

Rust en ruimte voor professional

Binnen het eerste kernpunt voor structurele verandering stond *rust en ruimte voor de professional* centraal. Dit behelsde het inrichten van een Stagnatienetwerkberaad: een plek waar zorg- en veiligheidsprofessionals casussen kunnen delen, waarin zorgen zijn over de veiligheid van een gezin en er stagnatie in de hulp dreigt. In dit Stagnatienetwerkberaad bespreken de professionals de vraagstukken, zoveel mogelijk in het bijzijn van het gezin. Hierbij is het ook mogelijk dat andere mensen uit het relevante netwerk van dit gezin aansluiten.

Naar netwerksamenwerking, met bijzondere aandacht voor institutioneel vertrouwen

Het tweede kernpunt zette de gemeente Amsterdam in de positie om te sturen op intensieve netwerksamenwerking nabij de gezinnen. Partners zoals het Ouder- en Kindteam (hierna: OKT), de Gecertificeerde Instellingen (hierna: GI's), het Buurtteam en de aanbieders van aanvullende jeugdhulp kregen de opdracht een gezamenlijke werkwijze en netwerksamenwerking op te bouwen voor het werken in en rond gezinnen. Op die manier kan sneller passende hulp worden ingezet en voelen professionals zich meer gesteund in het werken met gezinnen met complexe veiligheidsvraagstukken.

Verbeteren van samenwerking met volwassenen GGZ

Voor een veilige opvoeding van kinderen is ook het mentale welzijn en de situatie van opvoeders van groot belang. Naar aanleiding van de aanbevelingen benadrukt de gemeente Amsterdam bij professionals van OKT's, Buurtteams, Veilig Thuis, de GI's en de volwassenen GGZ dat zij bij de hulpvraag hun blik op het gehele gezin breed en integraal toepassen. Door de hulpvragen breed en integraal te

[5] Raadsinformatiebrief over de afronding van het leertraject Onmacht en het beëindigen van de in dat kader ingestelde begeleidingscommissie Voorbij de onmacht

bekijken, kan sneller passende hulp dicht bij huis worden gezocht. Hierbij is het noodzakelijk dat de organisaties samenwerken voor het gehele gezin en niet te focussen op ieder gezinslid individueel. Een voorbeeld van hoe dit in de praktijk goed werkt staat in hoofdstuk 3.3 *Samenwerking jeugdzorg en volwassenen GGZ*.

De gemeente Amsterdam, individuele instellingen, ministeries en het Openbaar Ministerie volgden alle aanbevelingen op. Hierbij zijn onder andere bovengenoemde belangrijke stappen gezet. Het Stagnatieberaad en het toewerken naar netwerksamenwerking worden duurzaam geborgd en geïntegreerd in het gebiedsgerichte werken en in het Toekomstscenario.

2.2 Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming

Zoals ook het rapport 'Onmacht' aantoonde, is het essentieel dat er een sprake is van een goed werkende bescherming voor het kind én het gezin. Een tussenevaluatie van de Jeugdwet toonde echter aan dat de huidige beschermingsketen niet meer voldoet. Voor betrokkenen is die keten namelijk niet transparant. Ook worden gezinnen steeds overgedragen naar andere (veiligheids)partners, waardoor er overgedragen moet worden naar nieuwe hulpverleners, waardoor moeilijker vertrouwensrelaties ontstaan, informatie verloren gaat en de hulp langer op zich laat wachten.

Amsterdam-Amstelland was daarom in 2019 een van de zes regio's in Nederland die een pilot startte ten behoeve van een meer effectieve jeugdbescherming. Professionals van verschillende organisaties kwamen in de praktijk bij elkaar om een nieuwe aanpak te ontwikkelen, voor de gehele doelgroep HGKM van 0 tot 100 jaar. Uit de ervaringen van de zes pilots kwam het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming (hierna: Toekomstscenario), dat in maart 2021 aan de Tweede Kamer werd aangeboden. In het Toekomstscenario hebben gezinnen en huishoudens te maken met vaste gezichten van robuuste, lokale teams. Professionals van Regionale Veiligheidsteams[6] kunnen, indien nodig, aan deze teams worden toegevoegd ter ondersteuning. Vanaf 2022 werd het pilotteam (Blijvend Veilig[6]) een proeftuin om het Toekomstscenario verder te beproeven en verder door te ontwikkelen.

Na vier jaar beproeven, besloot de regio de nieuwe werkwijze door te ontwikkelen en stap voor stap in te voeren. Na een zeer intensieve voorbereidingsperiode werd in december 2023 in Amsterdam Noord en Uithoorn gestart met het werken op de nieuwe manier. Hier werken de lokale teams en de veiligheidsexperts in duo's samen, in zeer complexe gevallen kan dat een duo van Blijvend Veilig zijn, en zijn daarbij onderdeel van de wijkgerichte aanpak.

De eerste resultaten zijn goed. De meeste gezinnen worden begeleid door het lokale team, waardoor zij een vaste begeleider houden en, als de gezinnen daarmee instemmen, sluit indien nodig een expert van Blijvend Veilig aan. Door deze manier van werken is het aantal gedwongen maatregelen flink afgenomen, zo blijkt uit de voortgangsrapportage 2023 van het landelijk programmateam van 19 juni 2024. De werkwijze is nog steeds in ontwikkeling, bijvoorbeeld bij het oppakken van meldingen bij Veilig Thuis of het uitvoeren van Tijdelijke Huisverboden.

In 2024 zijn de voorbereidingen van het Toekomstscenario in Amsterdam Nieuw-West gestart, waarbij de ervaringen in de voorbereiding van de eerste verbreding benut worden. Zo worden professionals in hun huidige organisaties al beter voorbereid op de nieuwe manier van samenwerken en wordt ook al de basis voor samenwerking met andere partners gelegd. Het werkproces dat het afgelopen jaar beproefd is, wordt in het najaar van 2024 geëvalueerd en geüpdatet. De exacte startdatum is nog niet bepaald en zal naar het zich nu laat aanzien begin 2025. Aan het eind van 2024 worden ook voorbereidingen getroffen om te starten in Amsterdam Zuidoost en lopen er gesprekken met Ouder-Amstel, Diemen en Amstelveen/Aalsmeer. Hier zal stap voor stap het Toekomstscenario worden ingevoerd. De regio heeft de ambitie om vanaf 2026 overal in de regio met de nieuwe integrale aanpak te werken.

Ten behoeve van landelijke invoering van het Toekomstscenario werkt de regio Amsterdam-Amstelland intensief samen met het landelijke programmateam Toekomstscenario en twee andere langlopende proeftuinen. Dat is in de huidige fase cruciaal, omdat Amsterdam-Amstelland in haar proeftuin last heeft van het feit dat er onvoldoende juridische ruimte is om het Toekomstscenario volledig te beproeven. Dat vraagt veel energie van alle betrokkenen.

Sterke lokale teams

In het licht van de problemen in de veiligheidsketen en het Toekomstscenario is in Aalsmeer en Amstelveen de werkwijze 'Intensief Hulpverleningstraject in 13 weken' in 2020 gestart. Hierbij zetten intensief betrokken procesregisseurs van de gemeenten zich in voor huishoudens met kinderen waar onveiligheid speelt. Het lukt de procesregisseurs om 75% van de gezinnen gemotiveerd en in vrijwilligheid te helpen en Onder Toezichtstellingen te voorkomen. In 2022 is de werkwijze op effectieve elementen onderzocht. Vanaf 2023 is deze staande werkwijze doorlopend uitgebreid en volledig geïmplementeerd. Dit is een goed voorbeeld van hoe de in het Toekomstscenario beschreven 'sterke lokale teams' zouden kunnen opereren. De intensief betrokken procesregisseurs van de gemeenten zetten zich in voor huishoudens met kinderen waar onveiligheid speelt en het lukt ze om 75% van de gezinnen gemotiveerd en in vrijwilligheid te helpen en Onder Toezichtstellingen te voorkomen.

[6] *Het Regionale Veiligheidsteam in Amsterdam, Blijvend Veilig, bestaat uit professionals die vanuit verschillende organisaties samenwerken om de veiligheid te herstellen. Binnen Blijvend Veilig werken de volgende organisaties samen: Jeugdbescherming Regio Amsterdam, Veilig Thuis, Blijf Groep, Raad voor de Kinderbescherming, William Schrikker Stichting en gemeenten in Amsterdam-Amstelland.*

Ook versterkten Amstelveen en Aalsmeer de samenwerking tussen de gemeente, Jeugdbescherming en Veilig Thuis. Zij doen dit door wekelijkse overleggen tussen een jeugdbeschermer en een Veilig Thuis-medewerker over het overdragen van casuïstiek, om in nabijheid van het lokale team te opereren. Daarnaast hebben deze gemeenten de samenwerking op beleids-, kwaliteits- en contractmanagementniveau verstevigd waarbij gezamenlijke specifieke opgaven in samenspraak worden behandeld. Om meer zicht te houden blijven Amstelveen en Aalsmeer blijven hierop inzetten totdat de uitdagingen in de veiligheidsketen, zoals lange doorlooptijden, personeelstekorten en wachtlijsten, zijn opgelost.

2.3 Samenwerking jeugdzorg en volwassenen GGZ

Het Verwey-Jonker Instituut laat in de tweede cohortstudie 'Een kwestie van lange adem' (2020) zien dat in 60% van de gezinnen waar sprake is van HGKM, ook sprake is van psychische problematiek bij de opvoeders. De problematiek van de ouders zorgt vervolgens mogelijk weer voor onveilige opvoeding en ontwikkeling van de kinderen. Die kinderen hebben daardoor zelf ook weer een grote kans om agressief gedrag te vertonen of psychische problemen te ontwikkelen, waardoor intergenerationele problematiek ontstaat.

In de praktijk betekent deze problematiek dat er vaak veel instanties nodig zijn om te helpen de problemen op te lossen. Bijvoorbeeld partners zoals de lokale teams, Veilig Thuis en de Gecertificeerde Instellingen, maar dus ook volwassenen GGZ (hierna: vGGZ). Om de vicieuze cirkel van doorgifte van HGKM-problematiek te doorbreken, investeren de Amsterdam-Amstelland gemeenten vanuit de Regioaanpak in de versterking van de samenwerking tussen de Jeugdzorg en de vGGZ.

Sociaal Pedagogisch Verpleegkundigen als spil

Om deze samenwerking te versterken, zetten Veilig Thuis, de Jeugdbescherming Regio Amsterdam en de William Schrikker Stichting steeds vaker Sociaal Psychiatrisch Verpleegkundigen (hierna: SPV-en) in. Zij worden ingezet in gezinnen waar sprake is van kindermishandeling of jeugddelinquentie. De SPV-en sluiten aan bij de ouders en gaan samen op zoek naar wat nodig is om hun situatie te verbeteren. Op die manier kunnen zij de professionals adviseren over en ondersteunen bij onbegrepen gedrag van de opvoeders. De SPV-en kunnen ook de juiste hulp bijschakelen, zoals de huisarts of de lokale teams.

In 2022 waren er vier SPV-en werkzaam, in 2023 is dat aantal verhoogd naar zeven medewerkers. Daarnaast waren er ook twee SPV-en werkzaam bij Veilig Thuis. Dit heeft als resultaat dat alle teams van JBRA, Blijvend Veilig en een deel van de WSS gebruikmaken van hun expertise. De gemeente Amsterdam en zorgverzekeraar Zilveren Kruis verlengden de financiering tot en met 2024. De stakeholders hebben aangegeven zich in te zetten voor een structurele financiering zodat SPV-en ook in de toekomst kunnen worden ingezet.

Switch

Een van de voorbeelden van inzet van SPV-en is Switch. In 2022 is het project Integrale Begeleiding en Behandeling omgezet in Switch, waarbij de focus ligt op gezinnen waar geweld al jaren of zelfs generaties lang speelt. Het doel van Switch is om intergenerationele HGKM-problematiek te doorbreken. Switch is een domeinoverstijgende samenwerking tussen De Waag (Forensische vGGZ), GGZ BRight (vGGZ), Altra (specialistische Jeugdzorg) en de Blijf Groep.

Na de start in 2022 heeft Switch in 2023 goedkeuring gekregen om meer gezinnen te gaan behandelen; per jaar kunnen er nu zes tot tien gezinnen behandeld worden. Voor geestelijke gezondheidszorg wordt het eigen risico van de zorgverzekering benut, om uitval te voorkomen is daarom vanuit de Regioaanpak geld beschikbaar gesteld voor gezinnen die niet in staat zijn om dit eigen risico te betalen. In 2024 is Switch op zoek naar een samenwerking met gespecialiseerde partners in de verslavingszorg, met als doel de doelgroep uit te breiden.

2.4 Informele-formele samenwerking

Formele organisaties zoals Veilig Thuis, de Blijf Groep, het Centrum Seksueel Geweld of de Jeugdbescherming zetten zich elk vanuit hun eigen wettelijke kader in bij situaties van huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld. Voordat mensen zich melden bij formele organisaties zijn er vaak al veel signalen of incidenten die aantonen dat het achter de voordeur zorgen zijn over onveiligheid. Informele organisaties zitten in de haarvaten van de wijken. Daar komen veel van die signalen terecht, zij zijn daarom van groot belang bij het vroegtijdig signaleren van problematiek.

Adviseurs sociale basis in de stadsdelen

Informele partners vallen onder de sociale basis, wat ook wel het fundament van het stelsel voor zorg, ondersteuning en meedoen[7] wordt genoemd. Binnen de sociale basis ontstaat sociale cohesie doordat mensen elkaar weten te vinden en ontmoeten. De sociale basis draagt er daarnaast aan bij dat er laagdrempelige vormen van ondersteuning mogelijk zijn voor mensen die dat (tijdelijk) nodig hebben. Met als gevolg dat mensen zelfredzamer worden én blijven.

Elk stadsdeel of stadsgebied in Amsterdam heeft een adviseur sociale basis met als aandachtsgebied HGKM. De adviseurs sociale basis hebben daarmee een belangrijke functie in de preventie van HGKM en seksueel geweld, zij ondersteunen namelijk die vrijwilligers- en zelforganisaties die ondersteuning bieden in de wijken. Naast het verlenen van subsidies organiseren de adviseurs twee keer per

[7] *Beleidskader sociale basis 2025-2030*

jaar een casuïstiek- of netwerkbijeenkomst waar formele en informele organisaties van en met elkaar van casussen kunnen leren.

Informele partners zijn onmisbaar

De kracht van de informele partners is dat zij laagdrempelig zijn, aansluiten bij de doelgroep en op die manier een grote groep Amsterdammers bereiken. Voorbeelden van zulke partners zijn bijvoorbeeld vrijwilligers- of zelforganisaties, emancipatiegroepen of buurthuizen. De informele partners kunnen steun en een netwerk bieden, helpen op die manier buurtbewoners in hun kracht te zetten, maar kunnen ook stimuleren om melding te maken of aangifte te doen en daarbij begeleiding bieden. Informele partners zijn dus onmisbaar in het tegengaan van huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld.

Handboek voor samenwerken bij HGKM

Om ook in de dagelijkse praktijk van elkaar te leren, werd in 2017 een kerngroep van dertien informele partners, de Blijf Groep en de gemeente Amsterdam opgericht. Deze informele organisaties hadden steeds vaker te maken met gezinnen waarin HGKM en seksueel geweld speelde en wilden zich inzetten voor preventie of ondersteuning van deze betrokkenen. Ook zagen zij kansen voor het versterken van de samenwerking tussen informele en formele partners en daarbij inzichtelijk te maken wat de informele partners kunnen bijdragen aan de preventie van HGKM en seksueel geweld. Gezamenlijk is het Handboek Samen Sterker tegen Huiselijk Geweld (hierna: het Handboek) ontwikkeld en in 2021 opgeleverd. Het Handboek geeft handvatten aan informele organisaties om met situaties van HGKM om te gaan, om het gesprek met formele organisaties aan te gaan over samenwerking en geeft aan waar organisaties rekening mee moeten houden in hun (vrijwilligers)beleid en het vergroten van de expertise. Om het Handboek te lanceren en aandacht te genereren voor het werken met het Handboek organiseerde de gemeente Amsterdam in december 2022 een conferentie *Heel Amsterdam samen sterker tegen HGKM*.

In 2023 is het Handboek van een update voorzien; zo is er onder andere een leeswijzer toegevoegd, is de route voor situaties van seksueel geweld opgenomen en is er een bijlage opgenomen waarmee vrijwilligersorganisaties zelf een routecode voor HGKM/SG kunnen opstellen. Daarnaast vond in 2024 wederom een conferentie plaats, hierbij stond het thema seksueel geweld centraal en was er gelegenheid om de verbinding tussen formele en informele partners te verstevigen. Tot slot wordt in aanvulling op het Handboek in 2024 een werkdocument ontwikkeld. Dit werkdocument helpt formele en informele partners het Handboek eigen te maken en optimaal benutten. In al deze ontwikkelingen speelt de kerngroep een belangrijke rol door hun ervaring en expertise te delen. De ontwikkelingen rondom het Handboek en de investering in de samenwerking tussen formele en informele partners is nog niet af. Het vraagt doorlopend aandacht van alle betrokkenen en zal dus ook in de nieuwe Regioaanpak een plek krijgen.

Ongelijk investeren voor gelijke kansen

Vanuit het Amsterdamse coalitieakkoord 2022-2026 is afgesproken om in te zetten op structurele verbetering van de leefbaarheid en veiligheid in Nieuw-West, Zuidoost en Noord. Zulke verbeteringen vergen tijd en langdurige inzet, de inzet in de vorm van masterplannen beslaat dan ook een periode van 25 jaar. In de drie stadsdelen zijn samen met bewoners, ondernemers, alliantiepartners en een programmabureau integrale aanpakken opgesteld. Met deze aanpakken werken de overheid, (maatschappelijke organisaties) én bewoners samen aan de opgaven, waarbij innovatie centraal staat.

Het Nationaal Programma Samen Nieuw-West zet zich in voor het terugdringen van recidive van HGKM. Vanuit het Masterplan Zuidoost wordt gewerkt aan het bestrijden van HGKM en het werken aan huiselijk geluk. Beide programma's kenden een opstartfase met planvorming, waarbij het werken op deze nieuwe manier samen met de bewoners, ervaringsdeskundigen en formele en informele organisaties veel afstemming vergde. Inmiddels zijn de eerste stappen gezet, zo is er in Nieuw-West een analyse uitgevoerd om de problematiek en de betrokkenheid van organisaties beter in beeld te brengen, starten er op korte termijn een debatreeks over huiselijk geluk en een supportgroep voor plegers en worden dialoogsessies georganiseerd met bewoners en betrokken organisaties. In Zuidoost zet het netwerk Gewel(dig) in huis zich in om in gesprek te gaan met sleutelpersonen die huiselijk geweld kunnen signaleren. De komende periode wordt vanuit gelijkwaardigheid met bewoners, lokale professionals, informele en formele organisaties samengewerkt om tot een gericht plan te komen voor het verbeteren van de preventie en aanpak van HGKM.

2.5 Verbinding tussen het zorg- en strafdomein

Naast de verandering in het stelsel, de versterking van de samenwerking tussen jeugdzorg en volwassenen GGZ en het verstevigen van de voorkant via de sociale basis, is het van groot belang dat er ook inzet is op de achterkant van het probleem; bij de plegers. Om dat te bewerkstelligen is een stevige verbinding tussen het zorg- en strafdomein noodzakelijk. We stelden ons daarbij als doel dat er optimale informatie-uitwisseling is tussen de zorg- en justitiepartijen. Bij een optimale informatie-uitwisseling stellen de zorgpartijen hun informatie zo vroeg en volledig mogelijk beschikbaar, zodat de strafrechtelijke beslissingen afgewogen en goed geïnformeerd plaatsvinden. Waar nodig, kan strafoplegging dan met zorg in verplicht kader worden gecombineerd. Hier moet ook tijdig afstemming over het veiligheidsplan plaatsvinden met Veilig Thuis, of in de toekomst met Blijvend Veilig, als er vanuit het strafrecht geen instrumenten ingezet kunnen worden. Hoewel hier stappen in zijn gezet, is de informatie-uitwisseling nog niet optimaal. Dit blijft daarom aandacht vragen van alle betrokken partners.

2.5.1 Versterken inzet op plegers

Toen de Amsterdam-Amstellandgemeenten de Regioaanpak opstelden, lieten cijfers zien dat in 96% van de gevallen van kindermishandeling de ouder de pleger was. Van deze plegers is 44% ooit zelf slachtoffer geweest. Het doorbreken van dit patroon en het stoppen van de intergenerationele overdracht is belangrijk in het stoppen van HGKM. Daarom zet de regio vanuit deze Regioaanpak in op het versterken van de aanpak van plegers van HGKM/SG.

In de aanpak van HGKM ligt de focus van oudsher op de slachtoffers, wat ervoor zorgt dat het patroon van geweld niet wordt doorbroken. Door in te zetten op het versterken van de inzet op plegers worden de onderliggende oorzaken van geweld doorbroken. De inzet op plegers staat niet op zichzelf, het is een integrale aanpak waarbij de behoeften van alle betrokkenen in kaart worden gebracht. Het bieden van de juiste ondersteuning voor de pleger (naast een eventuele strafrechtelijke aanpak) draagt bij aan een veilige situatie voor het hele gezin of huishouden.

Om een helder beeld te krijgen van het aanbod voor plegers van HGKM/SG liet de regio in 2023 een onderzoek uitvoeren. Dit betrof een brede inventarisatie van het huidige aanbod aan zorg en ondersteuning voor (potentiële) plegers, een analyse van het huidige functioneren van dat aanbod en aansluitend het benoemen en beschrijven van de mogelijkheden om dat aanbod nog beter te laten aansluiten. Vanaf 2024 werken de Amsterdam-Amstelland gemeenten samen aan een integrale plegeraanpak, waarin onder andere de aanbevelingen uit het rapport een plek krijgen. Een aantal van de aanbevelingen is al in gang gezet, zo vindt in 2024 de eerste bijeenkomst van en voor plegers plaats en zijn er sociale kaarten opgesteld van hulpaanbod voor plegers van HGKM/SG. Ook zijn er sessies georganiseerd met gedragsdeskundigen met als doel om interventiemogelijkheden voor plegers te bepalen. Tot slot krijgt de plegeraanpak ook een plek binnen Blijvend Veilig.

Tijdelijk Huisverbod voor plegers

Eén van de instrumenten die beschikbaar is voor plegers, is het Tijdelijk Huisverbod (THV). Een THV is een bestuurlijke maatregel die de burgemeester kan opleggen aan een persoon van wie een ernstige dreiging van geweld in de privésfeer uitgaat. Het doel van het THV is ingrijpen in een noodsituatie, het voorkomen van (verdere) escalatie en het op gang brengen van noodzakelijke hulpverlening. Bij de start van de Regioaanpak spraken we af dat we ervoor wilden zorgen dat de maatregel eerder in het proces wordt geïnitieerd door professionals van Gecertificeerde Instellingen, Veilig Thuis, Blijf Groep, sociale wijkteams, GGD Vangnet en de GGZ. Een THV kan namelijk helpen om escalatie te voorkomen en het geweldspatroon te doorbreken.

Tussen 2020 en 2023 zijn de cijfers[8] over het aantal THV's relatief stabiel gebleven, met een lichte daling. In 2020 werden 264 risicotaxaties afgerond en 223 THV's daadwerkelijk opgelegd, in 2023 waren dit er respectievelijk 216 en 199. Een groot deel van de THV's werd verlengd: in 2023 werden 132 van de 199 THV's verlengd van 10 tot 28 dagen. Het aantal THV's opgelegd in de regio Amsterdam-Amstelland blijft relatief laag in verhouding tot het aantal Veilig Thuis meldingen (en in vergelijking met andere steden zoals Rotterdam). Mede naar aanleiding van de dalende trend voerden de Amsterdam-Amstelland gemeenten, in samenwerking met de betrokken zorg- en veiligheidspartners, in 2021 een onderzoek uit naar de effectiviteit van het instrument THV. Hieruit bleek dat er in 70% van de gevallen sprake was van afname van de directe

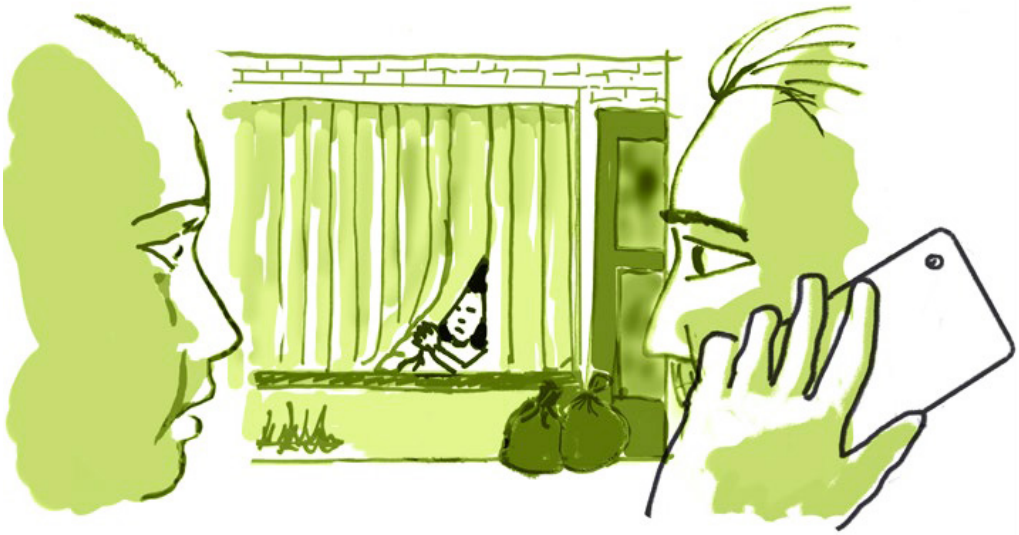

[8] Impactmonitor huiselijk geweld en kindermishandeling (cbs.nl)

geweldsdreiging en dat in 38% ook de duurzame veiligheid in beeld kwam. Het onderzoek gaf ook aanbevelingen om het instrument verder te verbeteren, daarom zetten we vanaf 2022 in op het verhogen van het aantal THV's en het intensiveren van de inspanningen hierbij. Deze doelstelling is echter nog niet gerealiseerd, we zullen daarom ook in de volgende Regioaanpak hier aandacht aan besteden en onderzoeken wat achterliggende oorzaken zijn.

Ook zorgden we, onder andere via Veiligheid Voorop, voor een betere aansluiting met het strafrecht en mogelijkheden voor tijdelijke opvang om de hulpverlening sneller op gang te brengen. In 2023 stelden Blijvend Veilig en de Blijf Groep een geïntegreerd werkproces THV op, met als doel om een beslisboom duurzame veiligheid op te stellen voor huishoudens waar een hoog risico op (herhaling van) HGKM speelt. Hiermee kunnen betrokken professionals beter bepalen welk instrument ingezet moet worden en waar nodig tijdig een THV initiëren. Vanaf 2024 en verder zal het inzetten van THV's ook binnen de uitrol van Blijvend Veilig een rol spelen.

Preventieve THV vanuit hulpverlening

THV's kunnen ook ingezet worden als preventief middel, bij situaties die nog niet zijn geëscaleerd, maar waarbij wél sprake is van een dreiging van gevaar. De THV-procedure wordt dan door de betrokken hulpverleners gestart. Een THV vanuit de hulpverlening wordt aangemeld bij een weegteam, bestaande uit de politie, gemeente, Veilig Thuis, Blijf Groep en de Jeugdbescherming. Deze route was echter niet zo bekend, daarnaast voelden hulpverleners terughoudendheid om de maatregel zelf te initiëren. Daarom verspreidden we in 2022 communicatiematerialen, zoals een handreiking en een weegformulier om dit traject te versterken. In die handreiking voor professionals staat informatie om hen te informeren wanneer het inzetten van een THV mogelijk is en hoe ze het aanvraagproces stapsgewijs kunnen doorlopen. Het inzetten van THV's wordt ook opgepakt als onderdeel van Blijvend Veilig. Vanuit de gemeente Uithoorn werden ervaringsdeskundigen ingezet om professionals laagdrempelig te adviseren over casussen waarin een THV zou kunnen helpen om onveiligheid te beëindigen.

Pilot THV voor specifieke doelgroep

In 2020 startte een THV-pilot voor een specifieke doelgroep. Het betreft hierbij personen met een verhoogd risico op recidive vanwege zorg mijdend gedrag en/of agressieregulatie-problematiek in combinatie met verslavings- en/of GGZ-problematiek. Bij deze doelgroep werden vanaf de start van het THV kennis, expertise en interventies door de Reclassering toegevoegd aan de reguliere aanpak. Na een positieve evaluatie in 2021, werd de aanpak in 2022 succesvol geïmplementeerd in samenwerking tussen de gemeente Amsterdam, het Actiecentrum Veiligheid en Zorg, de Blijf Groep en Reclassering Nederland. In 2022 is deze werkwijze in twintig zaken toegepast, in 2023 waren dat er achttien. De Reclassering en Blijf Groep voeren, onder coördinatie van het Actiecentrum Veiligheid en Zorg continu gesprekken om de werkwijze en samenwerking te verbeteren.

Samenwerken volgens één visie

In 2020 vond de pilot Veelplegers HGKM plaats. Deze pilot had als doel het realiseren van directe en structurele veiligheid en herstel in het gezinssysteem, door advisering over en monitoring van de aanpak en het zorgen voor continuïteit van hulp- en zorgverlening voor alle leden van het gezinssysteem. De pilot Veelplegers was een voorloper van de landelijke aanpak MDA++. Op dit moment wordt bekeken of werkende onderdelen uit MDA++ kunnen worden toegepast binnen het Toekomstscenario.

Thema-zittingen huiselijk geweld

Om strafzaken met een huiselijk geweld component sneller en effectiever te behandelen, hebben het Openbaar Ministerie en de rechtbank Amsterdam in samenwerking met de Reclassering en zorg- en jeugdpartners thema-zittingen HGKM geïntroduceerd. Hierbij wordt op systematische wijze de onderliggende problematiek besproken in plaats van alleen het geweldsdelict. Doel is om herhaling of escalatie van het geweld beter te voorkomen.

Afstemmen voor gerichte aanpak

De samenwerking tussen straf en zorg wordt ook verbeterd via het gremium Veiligheid Voorop. Vanuit het landelijke programma Geweld Hoort Nergens Thuis hebben het Openbaar Ministerie (hierna: OM), politie, Reclassering, Slachtofferhulp Nederland, Raad voor de Kinderbescherming, Halt en Veilig Thuis de opdracht om beter samen te werken wanneer iemand verdacht wordt van huiselijk geweld. Door beter op elkaar af te stemmen kan er een gerichte aanpak volgen en kunnen patronen worden doorbroken.

Vanaf 2021 zet Veiligheid Voorop in op vier belangrijke afstemmingsmomenten: samen op bij acute onveiligheid, actie-overleg bij dreigend gevaar of risico op onveiligheid, aanpak van huiselijk geweld met Veilig Thuis & ZSM bij aangehouden verdachten en niet-vastzaken en tot slot samenwerken bij strafbare kindermishandeling.

Nauwe samenwerking zorg en straf

Een ander netwerk dat zich richt op het versterken van samenwerking tussen zorg en straf is het Regionaal Netwerk Zorg en Straf (hierna: RNZS)[9]. Het doel van het RNZS Amsterdam is om in gezamenlijkheid beter te werken voor slachtoffers, plegers en getuigen van HGKM. Het RNZS richt zich op de verbeteracties die zijn opgenomen in Veiligheid Voorop, maar werkt aanvullend daarop aan signalen die specifiek voor de regio Amsterdam-Amstelland zijn. Een van de voorbeelden is het Afstemmingsoverleg.

[9] *Deelnemers zijn OM, politie, Raad voor de Kinderbescherming, Reclassering Nederland, Veilig Thuis en gemeente Amsterdam*

Maatwerk bij strafrechtelijke aanpak

De Amsterdam-Amstellandgemeenten spraken binnen de Gemeenschappelijke Regeling af dat Veilig Thuis aansluit bij het ZSM-overleg, wat staat voor Zorgvuldig Snel Maatwerk. In dit overleg wordt maatwerk geleverd via een strafrechtelijke aanpak die recht doet aan de belangen van de dader, het slachtoffer en de maatschappij. Door deel te nemen aan dit overleg zou Veilig Thuis aanvullende informatie kunnen geven over de verdachte en het gezinssysteem van die persoon, waardoor er sneller passende maatregelen genomen zouden kunnen worden.

Uitbreiding wijkrechtspraak

Een ander initiatief waarbij het recht beter op burgers aansluit, is de wijkrechtspraak. Het doel is om tot laagdrempelige en oplossingsgerichte rechtspraak te komen. Sinds eind 2021 behandelt de Buurtrechter in Zuidoost zaken op het gebied van schulden, strafrecht, schoolverzuim en incidenteel ook familierecht en bestuursrecht. Als het gaat om het strafrecht, worden ook huiselijk geweld zaken behandeld.

Het team van vijf vaste buurtrechters doet zittingen en voert gesprekken met veel aandacht voor onderliggende problematiek. Daarnaast voert de Buurtrechter op gemeenschappelijk verzoek bemiddelende gesprekken bij schoolverzuim, bij huiselijke conflicten of bij hulpverleningstrajecten om de voortgang te bevorderen. Het doel is om daarmee rechtszaken te voorkomen. De Buurtrechter is zichtbaar en benaderbaar, en heeft haar locatie midden in de wijk. Naast het doen van zittingen en het voeren van gesprekken, steunt en initieert de Buurtrechter initiatieven in de wijk die bijdragen aan leefbaarheid en rechtvaardigheid. De Buurtrechter werkt bij alle activiteiten samen met alle relevante zorg- en veiligheidspartners en de gemeente.

De wijkrechtspraak zal uitbreiden naar Nieuw-West. Het team van de Wijkrechtspraak voerde gesprekken met bewoners, hulpverleners en instanties in Nieuw-West om op te halen welke thema's belangrijk zijn in dit stadsdeel, wat voor soort zittingen daarbij aan sluiten en wat de Buurtrechterrechter zou kunnen toevoegen. In het najaar van 2024 wordt tijdens een ontwerpsessie besproken op welke wijze het thema HGKM onderdeel gaat uitmaken van Wijkrechtspraak in Nieuw-West.

3. Maatschappelijke ontwikkelingen

Huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld kunnen in alle lagen van de samenleving en op elk moment van de dag voorkomen. De aandacht voor specifieke thema's van het probleem en mogelijkheden ten aanzien van de oplossingsrichtingen veranderen daarentegen geregeld. Nieuwe (wetenschappelijke) inzichten, nationale gebeurtenissen met daaropvolgende media- of politieke aandacht vragen daarbij aanpassingen van de professionals en de Regioaanpak. Zo was er bijvoorbeeld vanaf februari 2021 een wereldwijde pandemie, inclusief maatregelen die de maatschappij flink beïnvloedden.

Door toenemende zorgen over meiden en jonge vrouwen in Amsterdam die te maken hebben met seksueel grensoverschrijdend gedrag, seksuele intimidatie en seksueel geweld is begin 2020 het programma tegen Seksuele Intimidatie en Seksueel Geweld (hierna: SISG) gestart. Het programma SISG wordt uitgevoerd door het Actiecentrum Veiligheid en Zorg (AcVZ). Aandacht voor dit probleem kwam vervolgens ook landelijk in een stroomversnelling doordat in 2022 misstanden bij The Voice of Holland groot in het nieuws kwamen.

3.1 Impact van lockdownmaatregelen

Tussen januari 2020 en mei 2022 waren er in Nederland verschillende maatregelen door de wereldwijde Covid-pandemie. Mensen kwamen met hele gezinnen thuis te zitten, waarbij er weinig ruimte voor ontspanning buitenshuis was. Zorg- en veiligheidspartners uit de regio zagen over het geheel genomen geen stijging in het aantal meldingen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Wel waren er zorgen die erop zouden wijzen dat er meer huishoudens zijn waar geweld of kindermishandeling speelde of dat het geweld in huishoudens toenam. HGKM is vaak niet los te zien van andere problemen zoals verslaving, financiële zorgen, opvoedstress of psychische klachten[10], problemen die in deze periode mogelijk ook toenamen.

Het zicht van zorg- en veiligheidspartners op HGKM- en SG-problematiek nam af door verschillende lockdownmaatregelen. Het lukte partners om contact te onderhouden met bestaande cliënten, het signaleren van HGKM bij huishoudens die nog niet in beeld waren bleek moeilijker. Tijdens de pandemie deelden andere partners ook signalen over ontwikkelingen. Zo merkten partners een toename in spanningen, zorgen in gezinnen, verandering in gezondheid of somberheid en het gemis van sociale contacten. Professionals gaven daarnaast aan dat de situaties van HGKM/SG ernstiger en complexer werden. Een van de redenen zou kunnen zijn dat het uitblijven van hulp ervoor zorgde dat de problemen opstapelden en de hulp langer uitbleef. In samenwerking met de GGD en Veilig Thuis is er een publiekscampagne ontwikkeld "Quarantaine beschermt niet tegen huiselijk geweld", om de aandacht te vestigen op signalen van huiselijk geweld en de meldingsbereidheid te vergroten. Daarnaast is er met green graffiti op de stoep bij 175 Amsterdamse supermarkten 'help mee aan een veilig thuis' geplaatst, ook zijn sociale media, mediazuilen en AT5 Informeert ingezet.

Om regiobreed organisaties te helpen in de samenwerking in de coronaperiode organiseerden de regiogemeenten de onlineconferentie 'Samenwerken in coronatijd voor de veiligheid van kinderen'. Hierbij waren 200 organisaties aanwezig die zich bezighouden met kinderen en jongeren, zoals onderwijs en kinderopvang. Centraal stond preventie van en samenwerking bij kindermishandeling. Deelnemers leerden waar ze terecht konden met zorgen en hoe er effectief kan worden samengewerkt in het belang van het kind. Hierbij kwam het gebruik van MULTIsignaal (de verwijsindex risicojongeren), privacywetgeving en gespreksvoering uitvoerig aan bod.

3.2 Seksueel geweld en seksueel grensoverschrijdend gedrag

In oktober 2017 ontstond het initiatief #MeToo, nadat een aantal modellen en actrices zich openlijk uitspraken over het seksuele misbruik door een bekende Amerikaanse filmproducer. Dit heeft het maatschappelijk debat over seksueel geweld tegen vrouwen opengebroken en zorgde voor meer aandacht voor seksuele intimidatie en seksueel misbruik wereldwijd en heeft ook veel slachtoffers over de drempel geholpen om hulp te zoeken.

In Amsterdam werd besloten om extra aandacht en inzet op het onderwerp in te zetten. Hierom ontstond het programma tegen Seksuele Intimidatie en Seksueel Geweld (hierna: SISG) bij het Actiecentrum Veiligheid en Zorg. Vanuit de Regioaanpak en het programma SISG wordt samengewerkt

[10] *Verwey-Jonker instituut: Kwestie van lange adem. Kan huiselijk geweld en kindermishandeling echt stoppen? 12 november 2020*

in de bewustwording over en oplossingen van het probleem. In januari 2022 onthulde het programma BOOS seksueel grensoverschrijdend gedrag en machtsmisbruik binnen The Voice of Holland. Dit leidde tot verhoogde maatschappelijke-, politieke- en media-aandacht voor seksueel geweld, met als gevolg een explosieve stijging van het aantal hulp- en adviesaanvragen bij het Centrum Seksueel Geweld (CSG). Er werd in totaal 1270 keer een beroep gedaan op de hulp en expertise van het CSG; bijna een verdubbeling van het aantal hulpvragen in 2021, waarin 665 hulpvragen ontvangen zijn.

Door de toegenomen aandacht kwam er landelijk en regionaal extra inzet op het thema gendergerelateerd en seksueel geweld. Zo lanceerde de Rijksoverheid in 2022 het Nationaal Actieprogramma Aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld[11] en werd een onafhankelijk regeringscommissaris seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld aangesteld. Hiermee beoogt het Rijk om het maatschappelijk debat over seksueel geweld te voeren en een cultuurverandering in gang te zetten. Ook is per 1 juli 2024 de nieuwe Wet seksuele misdrijven ingegaan, waarin meer vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag strafbaar zijn geworden en het nagaan van wederzijdse instemming een centrale rol heeft gekregen. De nieuwe wet wakkert mogelijk het gesprek aan over seksueel misbruik, seksuele intimidatie en seksueel grensoverschrijdend gedrag. De verwachting is dat het aantal slachtoffers van online en offline seksueel misbruik dat naar buiten treedt, verder zal toenemen. Met het oog op de eerdere stijging van het aantal hulp- en adviesaanvragen en de komst van deze nieuwe wet zijn er extra middelen beschikbaar gesteld vanuit de GR begroting voor het CSG. Met deze extra middelen kan het CSG hulp en advies blijven bieden aan iedereen die een nare seksuele ervaring heeft meegemaakt.

Inloopcentrum voor slachtoffers seksueel geweld

In 2023 was er opnieuw een groei van het aantal hulpvragen. De halfjaarcijfers over het eerste deel van 2023 laten een lichte stijging zien ten opzichte van 2022; namelijk 635 hulpvragen, terwijl in de eerste helft van 2022 625 verzoeken om hulp en advies zijn ontvangen. De stijging van het aantal hulpvragen bij het CSG is ook toe te schrijven aan regionale campagnes, gericht op het bereiken van zoveel mogelijk slachtoffers in Amsterdam-Amstelland, en de daarmee gepaard gaande groei van de naamsbekendheid van het CSG.

De Amsterdam-Amstelland gemeenten werken samen in een gemeenschappelijke regeling (GR) op het gebied van de aanpak van HGKM en seksueel geweld. Burgemeester Halsema van de gemeente Amsterdam heeft begin 2023 het initiatief genomen voor een fysieke locatie waar slachtoffers van seksueel geweld binnen kunnen lopen. Samen met convenantpartners van de GR en onder de vlag van het Actiecentrum Veiligheid en Zorg (hierna: AcVZ) werd een verkenning gestart naar een mogelijke locatie, die is gevonden in Amsterdam West. Slachtoffers kunnen er terecht voor psychische, medische, forensische en juridische hulp. Alle expertise op één plek. In de verkennende gesprekken over de meerwaarde van één fysieke locatie gaven slachtoffers, hulpverleners en professionals aan dat de drempel voor slachtoffers hiermee wordt verlaagd. Het bestuur van de gemeenschappelijke regeling heeft op 18 december 2023 besloten tot het realiseren van de fysieke locatie in Amsterdam, dat een regionale functie heeft. De fysieke locatie, op de Elisabeth Wolffstraat 4 is op 21 oktober 2024 officieel geopend. Momenteel worden ook de mogelijkheden verkend voor het realiseren van een dependance in de regio Amsterdam-Amstelland.

Het werken met een gecentraliseerd zorgaanbod op één fysieke locatie zorgt voor laagdrempelige en effectieve hulp aan slachtoffers en hun naasten. Doordat verschillende psychische, medische, forensische en juridische partners op deze locatie aanwezig zijn, kan expertise worden gebundeld en kan er meer parallel gewerkt worden, in plaats van na elkaar. Het slachtoffer staat centraal en krijgt de benodigde hulp aangeboden op één locatie en niet langer versnipperd over de regio. Hiermee verlagen we de drempel voor het zoeken naar hulp na een ongewenste seksuele ervaring.

Naamsbekendheid CSG vergroot

De drempel om hulp te zoeken na een ongewenste seksuele ervaring is voor veel slachtoffers erg hoog. Het CSG doet er dan ook alles aan om met behulp van publiekscampagnes de naamsbekendheid van het CSG te vergroten en de stap om hulp te durven vragen te verkleinen. In 2023 waren er diverse regionale campagnes gericht op studenten in het voortgezet en hoger onderwijs, LHBTIQ+-personen, vrouwen en meisjes en mannen.

Naast de campagnes heeft het CSG ook de taak om kennis en expertise te delen met professionals in Amsterdam-Amstelland. Zo zijn er trainingen gegeven aan diverse doelgroepen, waaronder huisartsen, docenten, politieagenten, informele organisaties en het lokale veld. Naast de driedaagse training ‘Handelen bij (een vermoeden van) seksueel misbruik’, de training ‘Seksueel misbruik en ouderschap’ en een kennissessie over het herkennen en bespreekbaar maken van seksueel geweld en seksuele uitbuiting in afhankelijkheidsrelaties bij jongeren met een niet-zichtbare beperking, is ook een muzikale lezing verzorgd over seksueel misbruik bij kinderen. Het CSG organiseerde dit in samenwerking met de stichting ‘Wij zijn M'; een stichting gericht op het doorbreken van het taboe rondom seksueel misbruik bij kinderen.

[11] www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/aanpak-seksueel-grensoverschrijdend-gedrag-en-seksueel-geweld/documenten/kamerstukken/2023/01/13/aanbieding-nationaal-actieprogramma-aanpak-seksueel-grensoverschrijdend-gedrag-en-seksueel-geweld

Aanpak voor meiden en jonge vrouwen in kwetsbare posities

Ook het programma tegen Seksuele Intimidatie en Seksueel Geweld (hierna: SISG) zet zich in voor slachtoffers van seksueel geweld. Een van de doelen van SISG is het eerder bereiken en helpen van deze slachtoffers. Daarbij is er speciale aandacht voor meiden en jonge vrouwen met complexe problematiek. Daarom is de ROSA-aanpak opgezet. Deze aanpak bestaat uit de ROSA-stadsdelenaanpak en een Integraal persoonsgerichte aanpak (hierna: ROSA-ipga) voor jonge vrouwen in de meest complexe omstandigheden.

In de afgelopen jaren heeft de ROSA-stadsdelenaanpak meer dan 100 meiden en jonge vrouwen van 13 tot 24 jaar in kwetsbare posities vroegtijdig gesignaleerd en geholpen door de stadsdelen, de politie, zorginstanties en andere partners in de wijk. De betrokken partijen pleegden daarbij gericht inzet op facetten als de sociale omgeving, huisvesting, dagbesteding, schulden en verslaving. Met als doel patronen van slachtofferschap te doorbreken, maar ook criminaliteit tegen te gaan. Hierbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van het beschikbare (lokale) hulpverleningsaanbod.

Vrouwen tot en met 27 jaar met complexe (multi-)problematiek, zoals trauma, verslaving, huisvestingsproblemen, schulden en risicovol seksueel gedrag, worden opgepakt door de ROSA-ipga. Deze jonge vrouwen hebben intensieve, betrokken hulp en een vertrouwensband nodig om uitzichtloze situaties te doorbreken en herhaald slachtofferschap van seksueel geweld te voorkomen. Zij krijgen een ROSA-regisseur toegewezen. De ROSA-regisseur coördineert de inzet van verschillende straf- en hulpinstanties. Samen met de jonge vrouw en alle betrokken partners stelt de regisseur een persoonlijk integraal plan van aanpak op, gericht op het creëren van een duurzaam toekomstperspectief. In 2022 en in 2023 hebben respectievelijk 25 en 21 vrouwen in de ROSA-ipga gezeten. In juli 2024 zijn er 27 vrouwen in regie.

3.3 Intieme terreur en femicide

Een andere vorm van gendergerelateerd geweld waar vanuit de Regioaanpak steeds meer aandacht voor kwam is intieme terreur en femicide, vrouwenmoord. Intieme terreur is een ernstige vorm van huiselijk geweld, die helaas niet vaak herkend wordt. Er is een patroon van controle en dwang, met daarbij kenmerken zoals isoleren, vernederen, intimideren en fysiek of seksueel geweld[12]. Intieme terreur verloopt vaak sluipend: het kan klein beginnen, maar kent een hoog risico op fysieke en psychische schade en zelfs op een fatale afloop ofwel femicide.

In juli 2024 lanceerden de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn & Sport, Onderwijs, Cultuur & Wetenschap en Justitie & Veiligheid een landelijke aanpak “Stop Femicide”. Het plan van aanpak rust op vier pijlers: primaire preventie, zicht op (dreigend) geweld, interventies en hulpverlening en zicht op probleem en aanpak. De ministeries stelden daarbij verschillende prioriteiten op.

De al ingezette koers van de regiogemeenten sluit aan op een aantal van de landelijke prioriteiten. Zo zetten we in op het benoemen van de aard van het geweld, het versterken van de bewustwording in de samenleving en de vergroting van de bewustwording van professionals. Het bevorderen van gendergelijkheid is eveneens een belangrijk doel in het diversiteitsbeleid van de gemeente Amsterdam. Ook staat in de regio Amsterdam-Amstelland, net als bij de landelijke aanpak, de bescherming van slachtoffers centraal bij het beleid rondom HGKM en seksueel geweld. Verder sluit de prioriteit van het verbeteren van de veiligheids- en risicobeoordelingen aan bij de ontwikkeling van Blijvend Veilig. Vanaf 2023 zetten de regiogemeenten zich met onderstaande concrete acties in voor het bestrijden van intieme terreur en femicide.

Deskundigheidsbevordering

Deskundigheidsbevordering is cruciaal in de aanpak van intieme terreur en femicide. De aanpak van deze vorm van geweld vraagt een andere aanpak door professionals dan andere vormen van huiselijk geweld. Het kan namelijk gevaarlijk zijn om gezamenlijke systeemgesprekken te voeren, de angst van het slachtoffer onvoldoende serieus te nemen, overtredingen niet te handhaven en om zomaar beide partners te betrekken bij een eventuele omgangsregeling. Het is hierbij belangrijk dat zorg- en strafpartners nauw samenwerken en op het juiste moment informatie met elkaar delen. De regiogemeenten hebben blijvende aandacht voor het vergroten van de bewustwording en herkenning van de signalen van intieme terreur en femicide onder professionals, onder andere door middel van trainingen en webinars.

[12] Factsheet Intieme Terreur - VNG

Om de juiste kennis te verspreiden, organiseerde Veilig Thuis in 2022 een bijeenkomst over intieme terreur. Daarnaast is in 2023 de conferentie 'Femicide en intieme terreur binnen huiselijk geweld' georganiseerd door de gemeente Amsterdam en het Actiecentrum Veiligheid en Zorg, samen met Blijf Groep, de politie en de Europese Alliantie van Family Justice Centra (EFJCA) voor 350 professionals.

Aanspreken potentiële slachtoffers

Naast de bekendheid van het fenomeen onder professionals, zetten we in 2024 in op het bereiken van potentiële slachtoffers van femicide. In samenwerking met Blijf Groep, Veilig Thuis en ervaringsdeskundigen ontwikkelden we een communicatiecampagne. Via flyers die verspreid zijn via onder andere huisartsen en sportscholen en via posters op damestoiletten in Amsterdamse en Diemense horeca en via sociale media spreken we de doelgroep aan op hun onderbuikgevoel. Centraal staat de vraag 'Twijfel je aan het gedrag van je partner?' Via de website www.isditliefde.nl wordt meisjes en vrouwen advies gegeven en zo nodig hulp aangeboden.

Vertellen verhaal nabestaanden

Om de impact van femicide breed onder de aandacht van de Amsterdammers te brengen stond de rondreizende tentoonstelling Femicide in mei 2024 drie weken in Amsterdam Nieuw-West en van eind augustus tot half september 2024 op het Museumplein. Naast de tentoonstelling zijn er andere activiteiten georganiseerd, zoals een lezing en een panelgesprek met ervaringsdeskundigen, voor formele en informele partners. Het nagesprek gaf inzicht in de specifieke behoefte aan ondersteuning van nabestaanden en ervaringsdeskundigen. De tentoonstelling heeft onder andere geleid tot media-aandacht van de Telegraaf[13], de Linda[14] en het Parool[15].

[13] www.telegraaf.nl/nieuws/1093677160/nalini-30-werd-vermoord-door-haar-ex-uiteindelijk-maakte-hij-haar-af-toen-ze-zwanger-was
[14] www.linda.nl/nieuws/binnenland/expositiee-femicide-onder-de-aandacht/
[15] www.parool.nl/amsterdam/expositie-op-museumplein-vraagt-aandacht-voor-femicide-van-red-flags-hadden-wij-nog-nooit-gehoord~b5167abb/

4. Specifieke doelgroepen

Vanuit de Regioaanpak spraken de gemeenten af extra te investeren in risicogroepen. Kwetsbaarheid vergroot namelijk het risico op huiselijk geweld en kindermishandeling. Slachtoffers van ouderen, LHBTIQ+-personen, huwelijksdwang en achterlating, opsluiting, eergerelateerd geweld, mensenhandel, werden hierbij als specifieke doelgroep opgenomen. Bij deze groepen is het risico op HGKM groter. Zo krijgt bijvoorbeeld een op de twintig ouderen van 65+ ooit te maken met mishandeling door familie/mantelzorgers, professionele zorgverleners of vrijwilligers. De regiogemeenten spraken af deze groepen beter te bereiken, op hun rechten te wijzen en te ondersteunen.

Om de doelgroep goed te bereiken, is het perspectief van ervaringsdeskundigen onmisbaar. Zij weten wat er wel of niet werkt en wat er nog nodig is in de aanpak. Daarom is in 2023 een bijeenkomst met ervaringsdeskundigen georganiseerd, waarin zij reflecteerden op de Regioaanpak. Hun aanbevelingen, zoals bijvoorbeeld het borgen van ervaringsdeskundigheid in beleid of het herkennen en omgaan met culturele verschillen, worden meegenomen in de nieuwe Regioaanpak.

4.1 Ouderen

Veilig Thuis is de belangrijke partner in het tegengaan van ouderenmishandeling. Ieder jaar vindt op 15 juni de Dag tegen Ouderenmishandeling plaats. In 2021 organiseerde Veilig Thuis rond die datum een webinar 'Welke ouderen lopen meer risico op ouderenmishandeling', waarbij deelnemers ook leerden wat ze kunnen doen wanneer ze signalen signaleren. Naast dit webinar reden er bussen in Amsterdam met informatie over ouderenmishandeling. Ook stonden in het Parool en andere weekbladen advertenties om bewustwording te vergroten en de routes naar hulpverlening onder de aandacht te brengen.

In Amstelveen kreeg het thema ouderenmishandeling een plek binnen de sociale wijkaanpak. Deze aanpak heeft als doel het zo vroeg mogelijk vinden, bereiken en versterken van kwetsbare personen. Onder kwetsbare personen vallen ook (potentiële) slachtoffers van HGKM. In 2021 startte een pilot met een sociale aanpak waarbij welzijnsbezoeken werden uitgevoerd per wooncomplex en per buurt, hierin was ook aandacht voor ouderenmishandeling.

Training voor het veld

Vanuit de Regioaanpak gaven verschillende partners trainingen aan professionals, mantelzorgers, aandachtsfunctionarissen en (zorg-)coördinatoren. In 2021 organiseerde Veilig Thuis 12 trainingen voor professionals die met ouderen werken. Markant (mantelzorgondersteuning) organiseerde trainingen voor professionals en gaf daarbij voorlichting over oudermishandeling en overbelaste mantelzorgers. Ook de VNG gaf in 2021 een training, hierbij lag de focus op de meldcode Huiselijk Geweld, waarbij aandacht was voor het signaleren en handelen bij vermoedens van fysieke mishandeling en/of financiële uitbuiting bij ouderen.

Communicatieacties

De regio zette de afgelopen jaren door middel van communicatieacties in op het voorkomen van ouderenmishandeling. In 2021 en 2022 is een publiekscampagne via sociale media uitgezet ter preventie van ouderenmishandeling. In 2023 en 2024 is dit uitgebreid. Er is een voorlichtingscampagne ontwikkeld over het tegengaan van financieel misbruik bij ouderen, bestaande uit flyers, een artikel en filmpje op AT5 en social media posts. Ook is de website amsterdam.nl/financieelmisbruik.nl gelanceerd met signalen en tips om financieel misbruik te voorkomen.

Veilig Thuis besteedt jaarlijks aandacht aan de Internationale dag tegen ouderenmishandeling op 15 juni. Zo deelde Veilig Thuis in 2023 samen met Markant koffie uit op het Buikslotermeerplein in Amsterdam Noord. Tijdens het uitdelen gingen medewerkers met voorbijgangers in gesprek en vroegen hen: 'Ik zie jou, zie jij mij?' Ook in Amstelveen en online vond de campagne plaats.

Meldingsbereidheid ouderenmishandeling laag

In Uithoorn is de meldingsbereidheid, net als in de rest van de regio, rondom ouderenmishandeling al lange tijd laag. De gemeente Uithoorn startte daarom in de zomer van 2024 met het schrijven van een plan van aanpak over ouderenmishandeling, gericht op het signaleren en handelen bij ouderenmishandeling. En uiteraard ook preventief om het te voorkomen. Deze aanpak zal vanaf 2025 in werking worden gezet.

4.2 LHBTIQ+-personen

Naast ouderen was in deze Regioaanpak extra aandacht voor de LHBTIQ+-gemeenschap. Cijfers laten zien dat het aantal volwassen LHBTIQ-slachtoffers van huiselijk geweld door de partner of een familielid 25% hoger ligt dan bij heteroseksuele volwassenen. Cijfers uit 2019 lieten zelfs zien dat 42% van de transgender volwassenen huiselijk geweld heeft meegemaakt. De regio zette

daarom in op het bereiken, ondersteunen en vergroten van de bewustwording van de problematiek onder deze doelgroep. Naast het bereiken van de doelgroep waren de transgenderlotgenotengemeenschap en zelforganisaties belangrijk in de bewustwording van de gevolgen van HGKM, het vroegtijdig oppikken van signalen, hiernaar te handelen en indien nodig de slachtoffers door te verwijzen.

In 2021 organiseerden Veilig Thuis en de gemeente Amsterdam in dat kader een bijeenkomst, specifiek over HGKM-problematiek bij de LHBTIQ+-doelgroep. Deelnemers leerden signalen herkennen, hiernaar te handelen en leerden hoe zij deze doelgroep sensitief kunnen bejegenen. Er was specifieke aandacht voor transgenderpersonen. Formele organisaties, bi-culturele en LHBTIQ+-zelforganisaties, informele organisaties en medewerkers van de regiogemeenten namen deel.

Aanbeveling aanpak transgenderpersonen
Om de aanpak van HGKM voor transgenderpersonen te verbeteren startte in 2021 het onderzoek 'Onzichtbaar in twee werelden'. Het onderzoek was een samenwerking tussen Transgender Netwerk Nederland, de Gemeente Amsterdam en de Gemeente Den Haag. Het onderzoek liet zien dat transgender personen onzichtbaar zijn in twee werelden; 1) in organisaties rond de aanpak van huiselijk geweld en 2) in de wereld van de transgenderzorg/ belangenbehartiging.

De aanbevelingen uit het onderzoek hadden betrekking op preventie, deskundigheidsbevordering, herkennen van signalen en het verbeteren van het hulpaanbod voor slachtoffers. Samen met Veilig Thuis, de Blijf Groep en ervaringsdeskundigen zijn de aanbevelingen geprioriteerd. Op 24 november 2022 vond er een speciale bijeenkomst plaats in Pakhuis het Zwijger waar een gedeelte van deze aanbevelingen gepresenteerd werden. Het ging hierbij onder andere om de signaalkaart genderidentiteit- en genderexpressie, een training huiselijk geweld en LHBTIQ+-personen, controlelijsten voor professionals en gemeenten en een e-learning voor huisartsen, onder andere gericht op het herkennen van HGKM bij transpersonen.

Naast deze aanbevelingen is ook de definitie van HGKM aangescherpt. Het negeren, ontkennen of bespotten van iemands genderidentiteit en het weerhouden van iemand om diens gender te uiten, vallen (wanneer deze gedragingen zich binnen een afhankelijkheidsrelatie afspelen) ook onder HGKM. Om dit onder de aandacht te brengen ontwikkelde een projectgroep handreikingen voor het onderwijs (bovenbouw basisscholen en voortgezet onderwijs) en de buitenschoolse opvang, waarin handvatten staan voor gesprekken tussen opvoeders en transgenderkinderen of tussen docenten en opvoeders.

4.3 Kinderen en jongeren

De invloed van HGKM/SG op kinderen is groot. De impact van een onveilige thuissituatie beperkt zich daarbij niet alleen tot de thuissituatie. De algemene ontwikkeling van kinderen kan hier ook onder lijden. De gemeenten Aalsmeer en Amstelveen zetten daarom in op het verstevigen van de relatie en samenwerking tussen het onderwijs, de gemeente en Veilig Thuis. Door het organiseren van zogenoemde 'kernoverleggen' van het primair onderwijs zijn de gemeenten Aalsmeer en Amstelveen met directeuren en intern begeleiders in gesprek gegaan over de veiligheidsketen en ieders taken, rollen en uitdagingen. Met als doel om het netwerk dat zich bezighoudt met een gezonde en veilige ontwikkeling van kinderen te versterken. Dit vraagt doorlopend aandacht, onderwijs is namelijk een belangrijke signaleringspartner die ons in staat stelt om zo vroeg mogelijk te interveniëren bij signalen van onveilige thuissituaties.

Aansluiten bij de leefwereld van jongeren
Om de doelgroep jongeren van 16 tot 23 jaar te bereiken, zetten de regiogemeenten verschillende communicatieactiviteiten in. Een van die activiteiten was de documentaire 'Wij praten niet'. Hiervoor volgden de documentairemakers jongeren die in Amsterdam in de opvang voor slachtoffers van structureel seksueel geweld en seksuele uitbuiting verblijven. De documentaire genereerde aandacht en bewustwording voor deze vorm van geweld. De documentaire werd vertoond op 2Doc van de NPO en op het *International Documentary Filmfestival Amsterdam*. Een samenwerking tussen de gemeente Amsterdam en Qpido zorgde ervoor dat er daarbij verwijzingen naar het CSG werden vertoond, zodat (potentiële) slachtoffers de weg naar hulp kunnen vinden. Deze vertoningen vielen tegelijk met de campagne 'Jij staat niet alleen' van het CSG en het programma SISG, die seksuele intimidatie, seksueel geweld en misbruik onder jongeren bespreekbaar maakte.

De documentaire werd ook afgespeeld in Pakhuis de Zwijger, speciaal voor Amsterdamse (jeugd) zorgprofessionals die in contact komen met (potentiële) slachtoffers van structureel seksueel geweld en uitbuiting. Na de documentaire sprak de programmamanager van het programma SISG over de Amsterdamse aanpak en het handelingsperspectief voor professionals en burger.

Onderzoek onder jongeren
In 2021 publiceerde OIS het onderzoek Rapportage Huiselijk Geweld Amsterdam-Amstelland, waaruit bleek dat er verschil is tussen het aantal jongvolwassenen dat signalen van huiselijk geweld opvangt (51%) en het aantal jongvolwassenen dat dit bespreekt met anderen in hun sociale kring (20%). Om beter te begrijpen hoe we

HGKM met behulp van gerichte communicatieactiviteiten bespreekbaar kunnen maken onder jongeren liet de regio in 2023 een onderzoek uitvoeren. Jongeren die zelf huiselijk geweld hebben ervaren, werden hierin geïnterviewd. Het onderzoek liet zien hoe complex de problematiek voor jongeren is, het praten over ervaringen is niet vanzelfsprekend en in veel gevallen pas mogelijk als de jongere zich niet meer in die situatie bevindt. Jongeren ervaren verschillende drempels om te praten over de thuissituatie, van schaamte, zorgen of angst om uit huis geplaatst te worden of onwetendheid over wat een normale thuissituatie is. Het onderzoek geeft handvatten om vanaf 2024 en in de nieuwe Regioaanpak in te zetten op het (beter) bereiken van jongeren.

Kinderen in onveilige thuissituatie
Voor kinderen is er andere inzet nodig wanneer er sprake is van HGKM of seksueel geweld. Kinderen die getuige zijn van partnergeweld, zijn namelijk ook slachtoffer van kindermishandeling. Wanneer er sprake is van een onveilige thuissituatie, kunnen kinderen op verschillende manieren signalen aan de buitenwereld afgeven. Daarom is er binnen de cursus 'Kinderen die opvallen' voor pedagogisch medewerkers in de kinderopvang structureel aandacht voor de meldcode. Medewerkers weten daardoor waar ze naartoe kunnen met vermoedens van huiselijk geweld.

Naast kinderopvang kunnen kinderen ook worden opgevangen door gastouders. Deze gastouders doorlopen geen pedagogische opleiding, zoals medewerkers op de kinderopvang wel doen. Gastouders vangen kinderen op in huiselijke setting. Speciaal voor die gastouders is daarom in de zomer van 2023 een conferentie georganiseerd. Een van de workshops werd gegeven door MultiSignaal, waarbij het ging om gebruik van de verwijsindex, maar ook vooral het signaleren van (vermoedens van) huiselijk geweld.

4.4 Schadelijke praktijken

Naast extra focus op ouderen, de LHBTIQ+-doelgroep en jongeren spraken de regiogemeenten af extra stappen te zetten tegen schadelijke praktijken. Schadelijke praktijken zijn een relatief onbekend fenomeen, het gaat hierbij om gendergerelateerd geweld in afhankelijkheidsrelaties. Hieronder worden eergerelateerd geweld, vrouwelijke genitale verminking (hierna: VGV) en huwelijksdwang en achterlating geschaard.

Voor 2021 en 2022 maakte het Rijk middelen vrij ter voorkoming van schadelijke praktijken, het eerder helpen van de slachtoffers en het duurzaam oplossen van dit probleem. De GGD zorgt structureel voor de uitvoering van de aanpak, samen met Veilig Thuis en informele (migranten) organisaties. Om schadelijke praktijken aan te pakken is een nazorgspreekuur voor vrouwen ingericht, waarbij sleutelpersonen een belangrijke rol spelen in het benaderen van (mogelijke) slachtoffers van VGV. De samenwerking met de sleutelpersonen op het gebied van VGV heeft een plek gekregen in het Handboek Samen Sterker tegen Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. Ook stelde de GGD een netwerkcoördinator VGV aan voor het coördineren van medische en niet-medische partners.

Veilig Thuis organiseerde in 2021 twee bijeenkomsten; een netwerkbijeenkomst over vrouwelijke genitale verminking voor sleutelpersonen en organisaties die in contact staan met de doelgroep en een voorlichtingsbijeenkomst over de bredere problematiek schadelijke praktijken. Daarnaast traint Veilig Thuis sleutelpersonen over huwelijksdwang en achterlating.

De gemeente Amsterdam organiseerde in 2022 samen met het KIS een leerbijeenkomst over huwelijksdwang, achterlating en online shaming. De voorlichting was gericht op meidenwerkers en andere professionals die met jongeren werken. Er waren ruim 40 professionals aanwezig van organisaties zoals PerMens, Elance en Dynamo. De aanwezigen spraken over signalen van bovenstaande vormen van geweld, over (hulp)mogelijkheden voor professionals en over het aangaan van gesprekken met jongeren en hun verzorgers. Er was ook een ervaringsdeskundige aanwezig die haar ervaring met huwelijksdwang deelde.

Voor de regisseurs van het Actiecentrum Veiligheid en Zorg verzorgde trainingsbureau E-CS samen met het Kenniscentrum Eer & Veiligheid van de Blijf Groep een training cultuursensitief werken en eergerelateerd geweld in 2022. In 2023 vond het vervolg hierop plaats, met daarbij ruimte voor gesprekken op casuïstiekniveau. In opdracht van Veilig Thuis werden ook aandachtfunctionarissen eergerelateerd geweld, huwelijksdwang en achterlating getraind in cultuursensitief werken.

In 2023 gaf Blijf Groep voorlichting aan basisteams van Veilig Thuis over het kenniscentrum Eer en Veiligheid en hoe in gevallen van eergerelateerd geweld kan worden samengewerkt.

4.5 Opvang en hulp voor slachtoffers HGKM

Voor slachtoffers van HGKM en seksueel geweld zetten verschillende partners zich vanuit hun eigen expertise in. Er zijn echter situaties waarin het niet voldoende is om hulp te bieden aan slachtoffers, terwijl zij nog in hun eigen woning verblijven. Deze situaties vragen om opvang van slachtoffers.

Opvang en ambulante hulptrajecten bij Blijf Groep

Gemeentes hebben als taak om voldoende opvangplekken te bieden aan slachtoffers van HGKM. De regio Amsterdam-Amstelland koopt gezamenlijk (residentiële) opvangplekken in bij Blijf Groep. De capaciteit in de opvang voor slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling, bij het Oranje Huis van Blijf Groep, staat al meerdere jaren onder druk. De G4-gemeenten en de federatie voor Vrouwenopvang voerden daarom gezamenlijk gesprekken met het Rijk. Hierdoor kreeg de regio een structurele verhoging van het budget voor de vrouwenopvang om de knelpunten in de in-, door- en uitstroming op te lossen. In 2022 besloot de regio Amsterdam-Amstelland een tweede opvanglocatie te openen met een uitbreiding van acht extra plekken. Daarnaast zijn tijdelijke middelen toegekend voor het opvangen van de tekorten in afwachting van de tweede locatie. Naar verwachting zal in 2026 een tweede Oranje Huis worden geopend in Amsterdam Zuidoost. Het betreft een nieuwbouwproject in de K-buurt.

Naast opvangplekken biedt Blijf Groep ook ambulante hulp voor cliënten waarvan de situatie veilig genoeg is om thuis te blijven wonen. Blijf Groep ondersteunt hierbij niet alleen de slachtoffers, maar ook (voormalige) plegers. Voorbeelden van deze ambulante trajecten zijn het Tijdelijk Huisverbod, weerbaarheidstraining ‘Sterk’. Ook weten informele organisaties en organisaties in de wijken, waaronder de lokale teams, Blijf Groep steeds beter te vinden in Amsterdam. In Aalsmeer, Amstelveen en Uithoorn is gestart met het uitbreiden van hulpverleningsmogelijkheden voor slachtoffers van huiselijk geweld. Slachtoffers van HGKM kunnen binnenkort (net als in Amsterdam en Diemen) gebruik maken van ambulante hulp van Blijf Groep. Blijf Groep adviseert professionals over situaties van onveiligheid. Dit zien we als een positieve ontwikkeling, omdat er in een vroeg stadium gesignaleerd kan worden en nodige stappen gezet kunnen worden voor veiligheid, en erger geweld (wat vaak resulteert in een Tijdelijk Huisverbod of residentiele opvangplaats) kan worden voorkomen.

4.6 Omstanders

Vanuit de Regioaanpak doen de gemeenten een beroep op alle inwoners van de regio om het taboe rondom het praten over onveiligheid in huis te doorbreken. Door zorgen of vermoedens bespreekbaar te maken worden de drempels om advies te vragen of het doen van een melding verlaagt, waardoor sneller hulp kan worden geboden.

Meldingsbereidheid van omstanders

De gemeenten hebben daarom gedurende deze Regioaanpak twee keer een onderzoek naar de meldingsbereidheid van inwoners van Amsterdam-Amstelland laten doen. De uitkomsten van deze onderzoeken helpen om beter in beeld te krijgen wat de inwoners al signaleren en wat ze nodig hebben om te handelen naar vermoedens van huiselijk geweld.

Uit het eerste onderzoek van 2021 blijkt dat een op de drie inwoners (33%) weleens signalen van huiselijk geweld opvangt. Het tweede onderzoek toonde een kleine verschuiving: nagenoeg vier op de tien inwoners (38%) geeft aan dat zij zich in de afgelopen 12 maanden weleens zorgen hebben gemaakt over de veiligheid van minimaal één persoon in de sociale omgeving. Uit beide onderzoeken blijkt dat dit percentage onder jongvolwassenen 51% is.

Vooral buren en buurtgenoten hebben zorgen gerelateerd aan huiselijk geweld. Daarnaast bleek dat mensen zich het meest zorgen maken over ruzies en verbale agressie. Inwoners gaven in het eerste onderzoek aan behoefte te hebben om meer informatie te krijgen en de bewustwording over het onderwerp te vergroten. Deze behoefte is vervolgens toegepast in verschillende campagnes. Zo reden streekbussen in 2022 rond met ‘Stop kindermishandeling’ en het nummer van Veilig Thuis Amsterdam-Amstelland. De resultaten uit het tweede onderzoek verschenen eind september en zullen in de nieuwe Regioaanpak meegenomen worden.

Campagnes

Eén van de campagnes die inzette op het vergroten van de meldingsbereidheid onder inwoners was een doorvertaling van een Rijkscampagne in december 2023. De campagne ‘Een onveilige thuissituatie doorbreken, begint met je zorgen bespreken’ stimuleert omstanders als zij zich zorgen maken om in gesprek te gaan met een vermoedelijk slachtoffer en geeft tips om het gesprek te beginnen. Ook wordt doorverwezen naar de mogelijkheid tot melden en advies en hulp. De boodschap is verspreid op abri's, digitale schermen bij huisartsen, sportscholen en in de trams en bussen en in een aantal bioscopen en op sociale media. De campagne wordt in 2024 op sociale media herhaald.

Om HGKM meer onder de aandacht te brengen en bij te dragen aan het doorbreken van de intergenerationele overdracht van huiselijk geweld (‘de cirkel van geweld’) zijn in 2022 en 2023 in Aalsmeer en Amstelveen (ook in Amsterdam, Diemen, Ouder-Amstel en Uithoorn) op verschillende plekken in het dorp en de stad de tentoonstellingen van ‘Wij… doorbreken de cirkel van geweld’ te bezichtigen geweest. Inwoners hebben op de twee meter hoge borden indrukwekkende verhalen kunnen lezen van slachtoffers van huiselijk geweld en konden in gesprek gaan met ervaringsdeskundigen.

5. Reflectie en vooruitblik

Vanuit de Regioaanpak 2020-2024 'Veiligheid voor elkaar' hebben we ons ingespannen om geweld te voorkomen, te stoppen en duurzaam op te lossen. In deze terugblik hebben we weergegeven welke inspanningen we geleverd hebben, dwars door de speerpunten van de Regioaanpak heen. De Regioaanpak was echter opgesteld aan de hand van de speerpunten, waar in dit hoofdstuk op wordt gereflecteerd.

5.1 Reflectie per speerpunt

Speerpunt 1

Binnen speerpunt 1 zetten de Amsterdam-Amstelland-gemeenten zich in om inwoners van de regio te bereiken en te betrekken. Om op die manier HGKM/SG zichtbaar, bespreekbaar en ieders verantwoordelijkheid te maken. De regiogemeenten stelden daarbij als doel om het gesprek open te breken, de kennis van inwoners over risicosignalen en eventuele gevolgen te vergroten en de drempel te verlagen naar advies en hulp.

Om dit te realiseren werden er een aantal doelen opgesteld:

1. **Kennis en bewustwording**. Iedereen kent en herkent signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling en ook de gevolgen ervan. Inwoners weten dat veiligheid een recht is, en wat de routes naar advies en hulp zijn.
2. **Open dialoog**. Er wordt een open dialoog gevoerd over overtuigingen en normen van inwoners over geweld.
3. **Handelingsbekwaamheid en weerbaarheid**. Iedereen durft het gesprek over veiligheid en geweld aan te gaan, en weet hoe je je zorgen en vermoedens van geweld ter sprake brengt.
4. **Vertrouwen geven door ontzorgen en faciliteren**. Inwoners kennen de routes naar advies en aanvullende hulp.
5. **Aandacht voor specifieke groepen**. Er is aandacht voor specifieke groepen, zoals slachtoffers van huwelijksdwang en achterlating, opsluiting, eergerelateerd geweld, mensenhandel, LHBTIQ-personen en ouderen.

Om inwoners van Amsterdam-Amstelland te betrekken, bewust te maken van de signalen van HGKM/SG en de routes naar advies en hulp te delen, zijn er vanuit de Regioaanpak verschillende campagnes opgesteld. De regiogemeenten en partners hebben samen én afzonderlijk campagnes opgezet, specifiek gericht op omstanders, ouderen, LHBTIQ+-personen, potentiële slachtoffers van femicide en slachtoffers van seksueel geweld. De campagnematerialen zijn verspreid bij huisartsen, buurthuizen, bibliotheken, sportscholen, bushaltes en damestoiletten, om het bereik zo groot mogelijk te maken. Campagnes kunnen bijdragen aan het doorbreken van het taboe van veiligheidsproblematiek en kunnen het bewustzijn onder inwoners en daarmee aan (potentiële) slachtoffers vergroten. In de nieuwe Regioaanpak zullen er opnieuw campagnes worden ingezet, echter zijn campagnes een aanvulling op het beleid en niet een doel op zich.

Daarnaast zijn er twee onderzoeken gedaan naar meldingsbereidheid en is er een onderzoek gedaan naar het bespreekbaar maken van onveiligheid thuis onder jongeren. Deze onderzoeken geven ons handvatten over drempels die mensen ervaren om te melden. Het doel van een melding is om de juiste zorg bij de juiste personen te krijgen, het doen van een melding is echter niet altijd de enige manier. In de Regioaanpak 2025-2029 zal aandacht worden besteed aan het betrekken van omstanders, waarbij de nadruk meer ligt op de betrokkenheid bij een situatie van HGKM/SG, dan op het doen van een melding.

Daarnaast is er vanuit de Regioaanpak ingezet op de samenwerking en ondersteuning van samenwerking van formele/informele organisaties. Er is een Handboek opgesteld, er zijn conferenties opgesteld en er vonden in stadsdelen in Amsterdam netwerk- en casuïstiek-bijeenkomsten plaats, waar formele en informele partners van elkaar en van casussen leerden. Doordat informele (en formele) partners beter weten wat hun rol is in hun samenwerking, weten de partners elkaar beter te vinden. De informele organisaties in Amsterdam, de lokale welzijnsorganisaties in Ouder-Amstel, maar ook de Wijknetwerken in Uithoorn en de preventiewerkers in Amstelveen en Aalsmeer zijn belangrijk in de preventie van HGKM/SG. Zij hebben aandacht voor specifieke groepen en kunnen daarbij de dialoog over geweld in huis aangaan. Met het Handboek zijn de eerste stappen gezet richting een betere samenwerking tussen partners die werken

aan preventie en partners die werken aan het stoppen en oplossen van de problematiek. In de nieuwe Regioaanpak zal hier opnieuw op in worden gezet, zodat partijen optimaal gebruik maken van expertise en er voorkomen wordt dat formele partners te laat betrokken worden.

Speerpunt 2

Speerpunt 2 was erop gericht om geweld te voorkomen, door professionals bij de aanpak te betrekken die direct contact hebben met risicogroepen. Onderzoek heeft namelijk aangetoond dat kwetsbaarheid van ouders, kinderen en ouderen het risico op HGKM vergroot. Bijvoorbeeld bij ouders die te maken hebben met psychiatrische problematiek, armoede of werkloosheid. Ook bij ouderen, transgender personen en kwetsbare kinderen is dit risico groter.

1. **Alle professionals hanteren dezelfde visie**. Zo werkt iedereen volgens dezelfde inzichten over wat er nodig is om huiselijk geweld en kindermishandeling te voorkomen of vroegtijdig te keren (zie ook speerpunt 3).
2. **Professionals zijn getraind om te handelen**. Meer beroepskrachten zijn erin getraind om op een cultuursensitieve manier te reageren op risicosignalen. Dit doen zij door geweld voor te zijn door tijdig te signaleren. Zij bieden steun aan betrokkenen, werken aan bewustwording en weerbaarheid en brengen de situatie van het gehele systeem in kaart. Ook zetten zij extra in bij risicovolle life events, zoals een geboorte of een conflictscheiding.
3. **Er is een adequate zorgstructuur.** Alle organisaties werken met de vernieuwde Meldcode en beschikken over een intern werkproces dat ervoor zorgt dat professionals binnen en buiten de organisatie kunnen handelen. Een adequate zorgstructuur bestaat uit alerte professionals, een snellere aanpak op maat door sluitende informatiestructuren binnen privacyrichtlijnen.
4. **Centrale rol voor wijkteams**. De wijkteams (inclusief jeugdgezondheidszorg) hebben een sleutelrol. Zij vervullen een signaleringsfunctie voor uitvoerende organisaties en informele netwerken in de wijk. Zij zijn deskundig, kunnen ondersteuning op maat bieden en kunnen doorverwijzen naar relevante andere partners, zoals informele netwerken of specialisten.

Om professionals te leren goed om te gaan met signalen van HGKM, zetten de Amsterdam-Amstellandgemeenten in op het organiseren van voorlichtingen en een goede zorgstructuur in het onderwijs en de kinderopvang. Hierbij zijn trainingen rondom de Meldcode geïntensiveerd, zo zijn er jaarlijks trainingen gegeven aan medewerkers in het onderwijs en de kinderopvang. Er is een samenwerking met MOC 't Kabouterhuis die voor professionals in de kinderopvang in Amsterdam een training aanbiedt: ‘Kinderen die opvallen'. Binnen de training is aandacht voor het signaleren van opvallend gedrag waarbij het werken met de meldcode ook wordt besproken.

Ook is er een samenwerking met de opleiding Social Work aan de Hogeschool van Amsterdam gestart. De opleiding benaderde de gemeente omdat hun studenten tijdens stageperiodes al geconfronteerd kunnen worden met gezinnen/kinderen die te maken hebben met onveiligheid. In co-financiering tussen de gemeente en de HvA is ‘de Meldcodeshow’ ontwikkeld, waarmee bewustwording bij de toekomstig professionals wordt gecreëerd. De activiteit was onderdeel van de week tegen HGKM, georganiseerd door de opleiding.

Ook voor intern begeleiders en OKT’ers worden doorlopend (opfris)trainingen georganiseerd. Financiering loopt vanuit onderwijs. Er wordt gekoerst op een meerjarig contract met Pro Ago, zodat de trainingen goed kunnen worden ontwikkeld en geborgd.

Vanuit de Regioaanpak was er ook aandacht voor de toepassing van de Meldcode door organisaties te trainen die met ouderen of transgenderpersonen te maken hebben. Zo is in samenwerking met de VNG in 2021 een Meldcodetour georganiseerd voor aandachtsfunctionarissen en (zorg)coördinatoren van ambulante ondersteuning, hulp bij huishouden en dagbesteding. De training was gericht op het signaleren handelen bij vermoedens van fysieke mishandeling en/of financiële uitbuiting bij ouderen.

Voor de lokale teams, die een belangrijke signalerende rol hebben en dichtbij de gezinnen/huishoudens staan, was er ook aandacht. De rol van de lokale teams kreeg de laatste jaren van de Regioaanpak steeds meer aandacht. Dit is belangrijk, omdat de lokale teams een centrale rol in het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming vervullen. Zo hebben Buurtteams in Amsterdam trainingen gekregen in de Meldcode en zijn aandachtsfunctionarissen getraind door middel van een verdiepende module over de verschillende vormen van HGKM.

Daarnaast werd ingezet op de samenwerking met jeugdgezondheidszorg. Ook bij GGZ-trajecten voor volwassenen was er aandacht voor de opvoedersrol van cliënten, door het afnemen van de Kindcheck. Samen met Amsterdam Vitaal en Gezond zal ook de komende jaren hier verder op in worden gezet, de Kindcheck wordt nu namelijk nog niet voldoende afgenomen.

Vanaf 2023 wordt specifiek ingezet op de deskundigheidsbevordering voor professionals op het gebied van intieme terreur en femicide. In 2023 is een congres georganiseerd over intieme terreur voor professionals vanuit het zorg en veiligheidsdomein om hen bewust te maken van de acht stadia van intieme terreur. Ook de tentoonstelling over femicide in Nieuw-West en op het Museumplein waren gericht op zowel omstanders als professionals. Bij beide exposities was een randprogramma waarbij dieper werd ingegaan op het signaleren van de stadia van intieme terreur en de gevolgen voor nabestaanden bij femicide.

Speerpunt 3

Vanuit speerpunt 3 was het doel om geweld in gezinnen of relaties te stoppen en structureel op te lossen. Dit deden we door aandacht te hebben voor de professionals die betrokken zijn bij deze gezinnen of huishoudens op het moment dat er sprake is van onveiligheid. Hierbij heeft de regio ingezet op het werken met de visie van Van Arum en Vögtlander, waarbij professionals in de wijk samen volgens één integraal plan zorgen voor directe en structurele veiligheid. Hierbij werden de volgende doelen opgesteld:

1. **Professionals werken samen volgens één visie**. Zij werken daarbij samen, met andere professionals, met alle gezinsleden en hun netwerk. Daarbij hoort dat er een gedeelde visie is op het herstellen van veiligheid, dat de hulp gendersensitief, systeemgericht en integraal is.
2. **De aanpak van het geweld is toegankelijk en dichtbij**. Dit aanbod wordt georganiseerd door de wijkteams of de professionals in de wijk. Zij werken daarbij samen met de sociale basis, specialisten zoals de GI's, de vrouwenopvang en gemeentelijke diensten. Hierbij worden risico's en gevolgen aangepakt. Daarnaast coördineren en signaleren de wijkteams en de professionals in de wijk.
3. **Er is aansluiting door de volwassenen GGZ bij de aanpak van geweld**. Professionals werken samen met lokale teams en andere professionals op een gezamenlijke, integrale gezinsaanpak. Zij zijn proactief en aanwezig in de leefomgeving van het huishouden. Daarnaast wordt ook volwassenen GGZ ingezet indien er sprake is van jeugdhulp.
4. **Aanvullende zorg en bescherming door specialisten vindt plaats op wijkniveau in één veiligheidsteam**. Door inzet van een nieuwe Kind- en Gezinsbescherming komt er een team van specialisten dat op wijkniveau werkt, die wijkteams kunnen betrekken voor advies en ondersteuning.
5. **Interventies zijn beschikbaar voor slachtoffers en direct betrokkenen**. Doordat er een gezamenlijke, systeemgerichte aanpak wordt opgesteld, wordt ook specialistische hulp ingezet indien er sprake is van trauma's.
6. **Er is optimale informatie-uitwisseling tussen de zorg- en de justitieketen**. De informatie vanuit de zorg is zo vroeg en volledig mogelijk beschikbaar, om een afgewogen en goed geïnformeerde strafrechtelijke beslissing te nemen.
7. **De inzet van Tijdelijke Huisverboden vanuit hulpinstanties is doorontwikkeld**. De effectiviteit van het middel wordt in kaart gebracht en het wordt eerder ingezet om verdere escalatie te voorkomen.
8. **Er is effectieve escalatie van complexe en weerbarstige casuïstiek**. Professionals kunnen escaleren om bij stagnatie van zeer complexe, herhaalde, 'vastgelopen' casuïstiek, waarbij zij ook van de afhandeling kunnen leren voor het voorkomen van nieuwe of herhaalde situaties.

Veel van bovenstaande doelen komen tot uiting in het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming, dat is uitgerold in Uithoorn en Amsterdam-Noord. Het Toekomstscenario draagt eraan bij dat de professionals samenwerken volgens één visie, waarbij de hulp dichtbij en integraal wordt georganiseerd. Daarbij worden alle betrokkenen in het gezin geholpen, terwijl zij een aanspreekpunt hebben.

Ook stelden de Amsterdam-Amstellandgemeenten als doel om de jeugdhulp en Jeugdbescherming met de volwassenen GGZ te versterken. Gecombineerd met de inspanningen vanuit speerpunt 2 is hierbij ingezet op het inzetten van sociaal pedagogisch verpleegkundigen. In de toekomst blijft dit onderwerp aandacht vragen en zullen de inspanningen hierop worden voortgezet.

Vanuit de gehele Regioaanpak is er veel aandacht voor naasten, betrokkenen, omstanders, professionals en slachtoffers van HGKM/SG. De regio stelde zich vanuit deze Regioaanpak daarnaast als doel om ook meer inspanningen te verrichten voor de plegers van HGKM/SG. Om de intergenerationele overdracht tegen te gaan door het systeem van het geweld aan te pakken. Hiertoe is een onderzoek uitgevoerd en zijn er sociale kaarten opgesteld om het huidige aanbod inzichtelijk te maken. Vanuit de nieuwe Regioaanpak zal opnieuw worden ingezet op het middel Tijdelijk Huisverbod en zal de plegeraanpak verder worden doorontwikkeld.

5.2 Vooruitblik

Aan het eind van 2024 loopt de huidige Regioaanpak af. De ambitie om HGKM & SG te voorkomen, stoppen en duurzaam op te lossen echter niet. Na 2025 gaat de inzet van Amsterdam en de Amstellandgemeenten onverminderd door op de wettelijke taken rondom de aanpak van HGKM & SG. Deze taken zijn:

- Maatregelen nemen om kindermishandeling te bestrijden (Jeugdwet, artikel 2.6, lid 2).
- Zorgen voor de naleving van en toezicht op het Besluit verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.
- Zorgdragen voor een advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling (Wmo, artikel 4.1.1, lid 1).
- Beleid ontwikkelen ter voorkoming en signalering van huiselijk geweld en kindermishandeling.
- Hulp en nazorg bieden bij geweld in de privésfeer.
- Bescherming van kinderen tegen alle vormen van geweld, mishandeling en verwaarlozing (Artikel 19, Internationale Rechten van het Kind).

Binnen de nieuwe Regioaanpak zullen deze taken vanzelfsprekend weer een plek krijgen. Het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming vormt een van de belangrijkste bouwstenen voor de nieuwe aanpak.

Voorkomen, stoppen en duurzaam oplossen HGKM

Gemeenten en partners scharen zich achter een gedeelde missie: “Wij moeten ervoor zorgen dat de generaties na ons een gezond en geweldloos bestaan kunnen leiden. Dat is onze verantwoordelijkheid. Klein of groot, ieder van ons kan en moet daarin iets doen.” Huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld te voorkomen door het bespreek- en zichtbaar te maken. Te stoppen door professionals (zowel direct als indirect betrokkenen) beter te willen equiperen om met de thematiek om te gaan (langs bijvoorbeeld de vijf gezinsprofielen), beter samen te werken en aan te sluiten op lopende initiatieven. En duurzaam oplossen, door aandacht te hebben voor specifieke doelgroepen of thema’s, zoals intergenerationeel geweld, intieme terreur en femicide, ouderenmishandeling en de pleger. Partners bevestigen dat de juiste beweging is ingezet. De accenten waar gemeenten en partners zich vanaf 2025 gaan richten worden uitgewerkt. In 2025 wordt de nieuwe regioaanpak in de Amsterdam-Amstelland gemeenteraden besproken.